

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1882. Första Kammaren. N:o 43.

Måndagen den 8 Maj, e. m.

Kammaren sammanträdde kl. 7 e. m.

Anmälles och bordlades:

Stats-Utskottets utlåtanden:

N:o 57, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående upplåtelse under eganderätt till Vexjö stad af kyrkoherdebostället Vexjö Domprostegården;

N:o 58, i anledning af väckt motion om att jemväl på åborätt till kronojord, som åt städerna donerats, måtte tillämpas stadgandena i Kongl. Kungörelsen den 23 December 1881 om öfverlåtelse af åborätt till under bruk skattelösta hemman;

N:o 59, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition om beviljande af anslag för iståndsättande af vågbrytaren och den yttre hamnarmen vid Visby hamn; samt

N:o 60, med förslag till stadgar för Riksdagens bibliotek samt till instruktion för bibliotekarien;

Banko-Utskottets memorial N:o 12, med förslag till omröstningspropositioner i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut öfver Banko-Utskottets memorial N:o 9 i fråga om ändringar och tillägg i gällande aflöningsstat för Riksbanken; samt

Första Kammarens Tillfälliga Utskotts utlåtande N:o 7, i anledning af väckt fråga om afskaffande eller nedsättning af konsistorienotariernes provision å uppörd för välgörenhetsinrättningar.

Justerades tre protokollsutdrag för sammanträdet på förmiddagen.

Fortsattes föredragningen af Lag-Utskottets utlåtande N:o 51, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till förordning.
Första Kammarens Prot. 1882. N:o 43.

*Förslag till
förordning
ang. förlags-
inteckning.
(Forts.)*

ning angående förlagsinteckning och i sammanhang dermed erforderliga författningar.

Utskottets förslag till förordning angående förlagsinteckning.

11 §.

Herr Statsrådet von Steyern:

Grefve Strömfelt: Det är just icke behagligt att uppträda till försvar för det förevarande förslaget, sedan man hört så många anmärkningar från statsrådsbänken framställas mot detsamma, och jag ber Kammaren om ursäkt, om jag icke kan upptaga dem alla till besvarande, då de yttrades så fort, att pennan icke hann uppteckna dem.

Det är herrarne väl bekant, hvilken ofantlig utveckling den svenska industrien tagit under loppet af senaste 200 år och särskildt under de senare decennierna. Likväl gjorde behofvet af förlagsinteckning sig gällande redan på 1600-talet, och lagboken förvarar ännu Kongl. resolutionen af den 11 Maj 1665, som tillförsäkrade förlagsgifvare full säkerhet, då han låtit protokollera sin fordran hos vederbörlig domstol. Den tiden var det brukligt, att det tillverkade godset blef förlagsgifvarens egendom, till dess förlagstagaren hade genom utlösen inom viss föreskrifven tid betalat sin skuld; men sedermera förändrades detta så, att det tillverkade godset icke blef förlagsgifvarens egendom, utan ställdes till hans besittning, hvarigenom han fick tillfälle att, för händelse af uteblifven betalning eller likvid, realisera detsamma. Ju mera industriens utveckling fortgick, desto mera befunnos dessa former otillfredsställande, och det blef nödigt att förändra desamma; så uppkom förlagsinteckning eller hypoteksinstitutionen. Det skulle upptaga för mycken tid och blefve för vidlyftigt att här omtala sättet för denna institutions ordnande under en tid af omkring 200 år, men så mycket vill jag dock säga, att vanskligheten af detta rättsinstitut hela tiden allt intill denna dag gjort sig gällande och oupphörligt funnit sitt uttryck i ett fram- och tillbakagående hos den lagstiftande församlingen. Än har en viss sakrätt varit erkänd, än har den varit underkänd. Det bevisar emellertid, att denna institution, sådan den är, befunnits ytterst otillfredsställande, och föga bättre lärer det kungliga förslaget hafva gjort den. Redan i 1739 års hallordning var sakrätten införd, men den måste naturligtvis försvinna, ty den lade hinder i vägen för industrien. Enligt nu gällande lag består en förlagsinteckning allenast mellan förlagsgifvare och förlagstagare, så att, om och när förlagstagaren — ofta bakom förlagsgifvarens rygg — säljer den lösegendomscomplex, som är in-tecknad, han genom denna försäljning i tysthet helt och hållet gjort in-teckningen utan värde; och det går så långt, att, om den nye köparen förbundet sig skriftligen och med vittnen, att ansvara för den gamla förlagsinteckningen, i den mån densamma berör den egendomscomplex, han köpt, detta

dock icke är bindande mot hans borgenärer, om de sådant påyrka. Vid arffall. om barn eller andra ärfva en fabrik med lös egendom och drifva den samt sedan göra cession, har förlagsgifvaren förlorat sin rätt mot dessas borgenärer, oaktadt de gjort sig hans kapital tillgodo. Är detta en lag, som är rimlig och rättvis? I den reservation, som är bifogad komitébetänkandet, har den enda representanten för industrien särskildt framhållit nödvändigheten deraf, att ett särskildt lagstadgande borde inflyta, hvilket skyddade förlagsgifvare för dylika eventualiteter som dem, hvilka jag här andragit. Fabriksföreningarne i Norrköping och Gefle hafva i sina till Kommerskollegium ingifna utlåtanden framhållit nödvändigheten deraf, att den nya förlagsinteckningslagen måste upptaga några bestämmelser, hvarigenom icke en förlagsgifvare sig ovtande blefve af med hela sin säkerhet; och fabriksföreningen i Gefle tillägger, att om icke detta kan åstadkommas, så blifver lagen af ingen nytta. Lagen, sådan den nu är, är bedräglig, ytterst bedräglig, och jag vågar säga till Herr Statsrådet och Chefen för Justitiedepartementet, att det finnes en mängd förlagsgifvare i vårt land, hvilka aldrig skulle hafva gifvit något förlag, i fall de vetat, hvilken risk de derigenom underkastat sig; och det måste erkännas, att lagen är så godt som oanvändbar för affärsverlden, sådan den nu är och sådan den af Kongl. Maj:t blifvit föreslagen. Lag-Utskottet har därför, inseende industriens fullt berättigade fordran, insatt 11 §, och det glädjer mig, att jag åtminstone ännu icke fått höra i fråga om denna lagparaf det eljest så ofta förekommande ordet "sakrätt", ty den finnes här icke. Med sakrätt i juridisk mening förstås, att gravationen följer egendomen, i hvilket hand denna än må befinna sig, och jag vågar påstå, att man förgäfvades skall spåra någon sådan införd i denna paragraf. Lag-Utskottet här icke gjort något annat än insatt en bestämmelse, som hindrar det tysta dödandet af en inteckning genom egendomens öfverlåtelse. Någon personlig ansvarsskyldighet för den nye egaren har Lag-Utskottet icke föreslagit, så framt han icke frivilligt genom påtecknande på inteckningshandlingen sig dertill förbundit. Lag-Utskottet har således icke gjort någon annan förändring i nu bestående förhållanden, än att det velat låta förlagsgifvaren bibehålla precis samma ställning till den nye köparen, som han hade till den gamle förlagstagaren; och denna bestämmelse torde väl icke vara så alldeles ny i vår lag; principielt är den på sätt och vis redan erkänd, ty det finnes något liknande i sjölagen; om ett fartyg, som också är lös egendom, går ut på resor och förlag blifvit lemnadt för dess byggande, utrustning m. m., samt intecknadt, så graverar denna inteckning fartyget ända till dess det kommit till sin bestämmelseort; äfven om fartyget är tio år på resor eller går till andra hamnar, skall inteckningen ändock gå ut med förmånsrätt. Principen är således redan till en viss grad erkänd och icke ny.

Herr Statsrådet nämnde, att en sådan säkerhet som förlagsinteckning är en dålig säkerhet. Ja. det är den visst. Kunde förlagsinteckning göras alldeles obehöfelig, skulle detta utan tvifvel

*Förslag till
förordning
ang. förlags-
inteckning.
(Forts.)*

Förslag till
förordning
ang. förlags-
inteckning.
(Forts.)

vara det bästa. Men jag tror knappast, att den, efter att hafva ansetts nödig och begagnats under så många hundra år, nu skulle kunna försvinna.

Men hvad har Utskottet gjort? Jo, Utskottet har velat göra förlagsinteckningen till en *bättre* säkerhet, än hvad den nu är, och detta skall nu möta ett så ofantligt motstånd! Det nämndes, att man någon gång kan råka ut för en dålig förlagstagare; att han delvis säljer och förskingrar egendomen och att det då finnes ingenting att taga. Ja, det kan hända, men det händer väl äfven lika lätt, att det icke är någon ruinerad förlagstagare, som säljer, utan en, som verkligen har maskiner och allt i behåll, och då synes det orimligt, att han, oaktadt det skydd, lagen skulle lemna förlagsgifvaren, skall på sådant sätt få tillintetgöra hans säkerhet. Sjelf kanske förlagstagaren efter afyttringen icke har någon annan tillgång att svara med, och i så fall är förlagsgifvaren lagligen lurad. Jag ber då att få fråga herrarne, hvilketdera är rättvisare: att den, som lemnat ett förlag, men icke åtnjutit någon valuta, blifver först af med sin säkerhet och sedan med sitt kapital — ty detta skall lagen åstadkomma — eller att den, som köpt en lösegendomskomplex och verkligen fått valuta för sina penningar, får svara för så mycket, som ur denna egendomskomplex kunnat vid köpet uttagas? Mig synes det rättvisare vara det, som Utskottet sökt genom den föreslagna bestämmelsen åstadkomma.

Vidare yttrades af Herr Statsrådet, att förlagsgifvaren får en ny och god säkerhet i den nye köparen. Det förstår jag icke. Ty den nye köparen är icke personligen ansvarig för något; gör han cession, har icke förlagsgifvaren någon rätt gent emot hans borgenärer; det är tvärtom desse, som göra sig till godo, hvad som för förlagsgifvarens penningar blifvit anskaffadt.

Det nämndes ock, att han får öfvertaga inteckningen antingen han får full valuta eller icke. Han behöfver icke öfvertaga mera, än han anser komplexen vara värd, när han köper den. Ty köper han på annat sätt, köper han så, som många göra, att han icke bryr sig om penningevärdet, utan ställer sitt hopp på framtiden, och då må han skylla sig sjelf. Han kan ju säga: jag betalar så och så mycket, bara ni gör upp med förlagsgifvaren för återstående belopp! Det är något mycket enkelt; i annat fall behöfver han ju icke köpa lösegendomen.

Då det yttrades, att, i händelse af försäljning, den nye köparen skulle hålla sig till icke pantsatt gods, så må jag erkänna, att jag icke förstår, hvad som dermed menas. Menas det den lösa egendomen, så finnes ju ingen sådan, som icke är pantsatt, ty man pantsätter icke en viss del, utan man pantsätter maskiner, råvaror, tillverkade varor och *all* lösegendom såsom en hel komplex. Eller menas det, att han skulle få afdrag på den fasta egendomen? I så fall hör detta icke till denna fråga. Det blir en särskild sak. Vill han komma öfverens med den, som säljer fastigheten, att få afdrag, har det icke något att skaffa med förlagsinteckningen, så vidt jag kan fatta.

Utskottet har med denna paragraf velat kontrollera, eller införa en bestämmelse, som lätt skulle kontrollera dessa köp, och jag tror, att en sådan kontroll är af högsta behof påkallad. Det går icke an, att lagen gifver anledning till det ena bedrägeriet efter det andra, ja till och med på sätt och vis befordrar bedrägerier. Inom Utskottet voro verkligen sympatierna från början icke stora för denna paragraf, men, efter att hafva under flera dagar diskuterat frågan, insåg Utskottets pluralitet nödvändigheten af att en sådan paragraf som denna infördes i lagen, och det var därför den slutligen såg dagens ljus.

*Förslag till
förordning
ang. förlags-
inteckning.
(Forts.)*

Det nämndes vidare, att, om en förlagstagare, som vore på obestånd, skulle hafva sålt en del råvaror och maskiner, den nye köparen skulle vara skyldig att öfvertaga hela förlagslånet. Nej, det är han visst inte. Han kan ju köpa nya maskiner och nya råvaror. Det är ett fullkomligt misstag, att han skulle vara *skyldig* öfvertaga den lilla del, som är kvar, och med densamma kanske få en stor inteckning på halsen.

Det talades om en hel brukskomplex. Jag känner icke, om någon brukskomplex finnes, som är gemensamt intecknad, men skulle den nya paragrafen blifva antagen, förmodar jag följden skulle blifva den, att man blefve tvungen skilja sådana inteckningar åt och det vore väl, ty dessa gemensamma inteckningar äro allt utom gagneliga; de kunna vålla mycket krångel, och jag tror det vore en ren fördel, om man genom en lag skulle kunna tvinga dem, som hafva gemensamt intecknad brukskomplex, att skilja sina förlagsinteckningar åt allt efter de olika bruken.

Jag ber att i herrarnes minne få återföra några ord, som år 1868 yttrades på detta rum i samma fråga. En talare sade nemligen då: "en person vill låna penningar af mig och erbjuder såsom säkerhet inteckning i sin lösa egendom. Jag rådfrågar mitt juridiska biträde rörande hvad jag har att iakttaga för att erhålla den trygghet, lagen afser, och han svarar, att jag måste göra mig underrättad om pantens värde, anskaffa bevis att den är gravationsfri, och, om jag finner allt detta nöjaktigt, i vanlig ordning taga inteckning deri. — Detta sker, och med fullkomligt lugn lemna jag mina penningar. — En månad derefter erfar jag, att den lösa egendomen, i hvilken jag erhållit inteckning, blifvit af låntagaren såld. — Åter vänder jag mig till mitt juridiska biträde och frågar, hvad jag har att göra för att bibehålla säkerheten för mitt utlånta kapital. — "Det är omöjligt", säger han. — "Ni har fått den säkerhet, lagen skänkte eder, men 5 § i samma lag medgifver gäldenären att, utan hinder af pantförskrifningen, råda om sin egendom. Ni har således i fullkomligt laga ordning förlorat edra penningar." — Såsom kapitalist skulle jag således betacka mig för en lag, med stöd hvaraf jag icke blott gjort en förlust, utan derjemte fått obehaget att blifva lagligen bedragen."

Det är verkligen det slut, hvartill lagen, såsom den här blifvit af Kongl. Maj:t föreslagen, skall leda. Det är äfven det resultat, hvilket den nuvarande lagstiftningen föranleder. För att, om möjligt, förebygga detta, har Utskottet föreslagit denna § 11.

*Förslag till
förordning
ang. förlags-
inteckning.
(Forts.)*

Jag ber att få fästa Kammarens särskilda uppmärksamhet derpå, att intet annat förhållande åstadkommes genom denna paragraf, än att förlagsgifvaren får samma rätt till nye köparen, hvilken har köpt den egendomscomplex, till hvilken förlagsgifvarens penningar blifvit använda, som han hade till den primitive förlagstagaren. Finnes det vid den nye köparens konkurs ingenting kvar, har förlagsgifvaren förlorat hela sin rätt. Denna paragraf lägger intet hinder i vägen för den nye köparen att sköta industrien på samma sätt som hans föregångare eller huru han med sin fördel finner bäst förenligt.

För ögonblicket skall jag icke yttra mera, utan anhåller om bifall till paragrafen.

Herr Bergström: Herr Statsrådet och Chefen för Justitiedepartementet uttalade en liflig önskan, att Kammaren ur den föreslagna förordningen måtte utesluta § 11. I egenskap af ledamot i denna Kammare och reservant mot Utskottets utlåtande får jag för min del framställa bestämdt yrkande derom.

Om förlagslånen, sådana de gestaltade sig efter 1748 års förordning och efter den senare Hallordningen, jemföras med nutidens förlagslån, skall man finna, att de senare gifvas och tagas under helt andra förhållanden än de förra. Enligt 1748 års förordning var förlagsgifvaren att betrakta, så att säga, såsom participant eller bolagsman i rörelsen. Han lemnade förlag i penningar eller varor för tillverkningen och var sjelfskrifven afnämare af denna tillverkning. Det var därför hans lagliga rätt att få den, och detta förhållande förutsatte en uppgörelse om tillverkningens värde mellan förlagsgifvare och förlagstagare. Det befans därför nödigt att anlita lagstiftningen om hjälp för att tillhålla förlagstagaren att icke försingra tillverkningen utan låta den komma förlagsgifvaren tillhanda. Lagstiftningen befans emellertid oförmögen att göra denna förmenta säkerhet till en verklighet, ty här om någonsin gälde, att makt var rätt. Förlagstagaren disponerade faktiskt efter behag öfver sin egendom, och det till förfång för förlagsgifvaren. Detta sökte man då förekomma genom ett overksamt straffhot. Öfver hufvud håller jag icke på förlagsinteckning, af följande skäl. Man vet, att vår lag, om icke uttryckligen så dock tyst, underkänner all underpant i lösören. Förlagsinteckning förutsätter emellertid en viss panträtt i lösören, dock högst ofullkomlig, emedan den icke kan vara förenad med verklig sakrätt, ett ord, som den siste ärade talaren glädde sig åt att under den föregående öfverläggningen icke hafva fått höra nämnas, men som jag dock, till störande af hans glädje, måste utsäga. Nu åter har förlagslånet nästan fullständigt antagit karakteren af ett vanligt lån. Man får en förlagsinteckning, likasom en inteckning i fast egendom, till säkerhet för ett sådant lån, men säkerheten är här, till följd af förlagsinteckningens natur, ytterst osäker.

Alla de menliga följder, som kunna inträffa till följd af ett lagstadgande sådant som det, som innehålles i 11:te paragrafen af Utskottets förslag, äro redan tillräckligt framhållna af Herr Stats-

rådet och Chefen för Justitiedepartementet. För min del fattar jag saken uteslutande från den *praktiska* sidan. När jag icke kan få dessa förlagsinteckningar helt och hållet upphäfdade, hvilket jag helst skulle önska, vill jag dock göra hvad på mig ankommer för att bringa någon reda i det kaotiska skick, hvori detta rättsinstitut för närvarande befinner sig, och det är också endast detta, som den Kongl. propositionen äsyftar. Enligt den nu gällande lagstiftningen förefinnes icke något stadgande jemförligt med det, som här förekommer i 11:te paragrafen. Vid sådant förhållande vet jag icke, hvarför man skall företaga sig det våldiga försöket att här söka införa detta i lagen, och då vi här hört förklaras, att hela förslaget antagligen faller, om deri skall ingå äfven den 11:te paragrafen, så finner jag för min del rådligast att utesluta denna paragraf, ty jag vill icke, att hela lagförslaget skall falla. Jag anser nemligen, att då industrien anser sig behöfva denna form för att erhålla kredit, bör man tillmötesgå industriens önskan i detta hänseende, men deremot bör man icke i den tilltänkta lagen införa några sådana stadganden, som kunna medföra så betänkliga följder och så svåra förvecklingar, som Herr Statsrådet och Chefen för Justitiedepartementet nyss har skildrat

På dessa skäl får jag vördsamt yrka uteslutande ur förordningen af den af Utskottet föreslagna 11:te paragrafen.

Herr Thyselius: Då den af Kongl. Maj:t nedsatta komité för utarbetande af förslag till förlagsinteckningsförfattning hade sina öfverläggningar, förekom också en fråga i samma syftning som den af Lag-Utskottet nu förordade, och jag nekar icke, att jag kanhända var den, som inom komitén mest förde talan derom. Förslag uppsattes, kriticerades, men befunnos icke i alla hänseenden antagliga. Så fortgick det, tills man kom till det resultat, att frågan var i hög grad svårlöst och för oss åtminstone olöslig, och något förslag i ämnet blef följaktligen icke i den af komitén utarbetade författningen intaget. Sedermera har Utskottet sökt åstadkomma något antagligt sådant, men icke heller dess bemödanden synas mig krönta med framgång, och efter samtal med en af landets främste jurister, hvars stämna dock icke får höras i denna Kammare, har jag funnit, att frågan för personer äfven med vida större skarpsinnighet än den, hvaröfver komitén hade att förfoga, är svårlöst, ja, jag fruktar, olöslig. Jag ber få meddela Kammaren de anmärkningar mot Utskottets förslag, hvilka under detta samtal förekommit.

Förlagsrätten innebär, enligt så väl nu gällande lag som förslaget, endast en *privilegerad fordringsrätt*, men ej någon *sakrätt*. Förmånsrätten utgör ett accessorium till fordringen samt står och faller med denna. Den är väl inskränkt till en viss art af galdenärens egendom, men är ej så bunden vid denna, att den följer med, i fall egendomen öfvergår till annan egare. Genom det nu föreslagna stadgandet förändras förlagsrättens natur. Den kan ej vidare anses såsom en privilegerad fordringsrätt, då förläggaren ju ej har någon personlig fordran hos den nye egaren, utan blott

*Förslag till
förordning
ang. förlags-
inteckning.
(Forts.)*

Förslag till
förrådning
ang. förlags-
inteckning.
(Forts.)

en fordran i viss hans egendom; men ehuru således ej gäldenärens person, utan blott en del af hans egendom häftar för förlaget, har förläggaren dock ej sakrätt i denna egendom, ty hvarken är förmånsrätten inskränkt till den egendom, som till den nye egaren öfvergått från förlagstagaren, eller följer, om denna egendom afhändes eller föryttras, förmånsrätten med. Man kan således här citera Utskottets egna ord (pag. 27), "att man bildat ett alldeles särskildt rättsinstitut utan anknytningspunkt vid och derföre utan hållpunkt i gällande rätt. Följden har ock blifvit, att de kortfattade stadganden, som i förlaget gifvits, icke kunna förslå för att normera alla de rättsförhållanden, som genom det nya institutet skulle uppkomma, och att man icke heller kan i och för ett sådant normerande hänföra sig till den gällande rättens konstitutiva delar".

Vill man konstruera ett sådant nytt institut, som medför förmånsrätt i en persons gods utan fordran hos honom, men ej ändå innefattar sakrätt, torde, så vidt man vill undvika svårlösta eller rättare olösliga konflikter, detsamma böra till sin uppkomst, betydelse och innehåll vida närmare bestämmas än i förlaget skett. Då förlaget enligt regel ej innebär sakrätt, kan således förlagstagaren till annan man öfverlåta den egendom, i hvilken förmånsrätten eger rum, utan att derigenom förläggaren har något anspråk mot den nye egaren. Detta är regeln, men härifrån göras nu undantag, om han öfverlåter sjelfva bruket, fabriken eller inrättningen. Det är således nödigt att veta *när* en sådan öfverlåtelse af t. ex. en fabrik kan anses hafva egt rum. Sjelfva *rättigheten* att idka fabriksrörelse kan ju ej öfverlåtas. Den måste af den nye egaren på föreskrifvet sätt förvärfvas. Öfverlåtes *det hus eller den lägenhet*, der fabriksnäringen utöfvats, kan derigenom ej sjelfva fabriken anses öfverlåten. Den förre näringsidkarens rätt att fortsätta sin rörelse på annat ställe inom samma stad eller socken upphör ju ej derigenom, och den nye fabrikanten utöfvar ju ej då den förres rörelse. *Öfverlåtas maskiner, inventarier och dylikt*, är ju förhållandet enahanda. Förre egaren är ju deraf ej förhindrad att med nya maskiner upptaga sin förra rörelse, och den nye egaren kan ju ej vara ansvarig för den förres skuld mera om han köpt *alla* hans maskiner m. m. än blott en större eller mindre del deraf. Till och med om fabrikanten öfverlåter både lokal och maskiner m. m. och nye egaren efter vederbörlig anmälan upptager rörelsen, är ju förre egaren deraf ej förhindrad att fortsätta sin gamla rörelse i annan lokal och med nya maskiner. Skall då förläggaren hafva förmånsrätt hos begge eller hos hvilkendera? Om en fabrikant nedlägger sin rörelse och säljer så väl lokal som maskiner m. m. till en annan, men behåller t. ex. en del af sitt lager, har då en sådan öfverlåtelse skett, som medför rätt för förläggaren att hålla sig till nye egaren? Att han ej förlorat sin rätt till lagret är ju klart, men får han äfven rätt till den andres lager? Om någon köper en fabrik med tillbehör *icke* för att fortsätta rörelsen, utan för att genom försäljning göra sig betäckt för

sin fordran, följer då säljarens förlagsskuld med? Om en fabrikant, som själf häftar för förlagsskuld, i afsigt att utvidga sin rörelse, köper af en yrkesbroder dennes alla maskiner och inventarier, hur skall kollisionen emellan hans egna gamle förlags-gifvare och dem, som gifvit förlag till den inköpta fabriken, lösas? Skola dessa senare, om deras inteckningar äro äldre, ega företräde framför de förre, äfven ur det, som genom deras förlag blifvit tillverkad? Om öfverlåtelse skett, och förläggaren således har fordran hos *förre*, men förmånsrätt hos *nye* egaren, kan det ju hända, att fordringsrätten genom preskription eller annorledes upphör, men kvarstår i allt fall förmånsrätten? Denna fråga skulle naturligtvis besvaras med *nej*, om förmånsrätten anses såsom blott ett fordringsegarens privilegium, då accessorium måste följa sitt principale. Med *ja* skulle den åter besvaras, om förslaget medförde sakrätt. Men hur skall den frågan besvaras, då hvarken det ena eller andra är fallet.

Förslaget synes äfven egnadt att försvåra utvägarna för en fabrikant att erhålla förlag. Öfverlåtelser af fabriker äro ju lika litet som andra enskilda aftal föremål för offentlighet. Huru en fabrikant förvärfvat sin fabrik är således svårt att erhålla visshet om. Man kan således ej veta, om han ej genom att hafva fått den åt sig öfverlåtten af en annan häftar för förlagslån, som denne senare har erhållit. Derom lemna ej domstolens protokoll upplysning, och fabrikanten kan således ej såsom fastighetsegaren skaffa sig rent och pålitligt gravationsbevis.

Vid förlag, likasom vid andra försträckningar, för hvilka real-säkerhet ej erbjödes, spelar ju förtroendet hufvudrolen. Missbrukas detta, får förlagsgifvaren lida därför. Om gäldenären upphör med sin rörelse och försäljer eller förskingrar sin egendom, kan detta onekligen lända förläggaren till förlust, men icke bör förhållandet vara olika, om försäljningen sker till en eller flere, och i ena fallet mer än i det andra förläggarens förlust öfverflyttas på en oskyldig tredje man, utan att de alla äro derom ense. Åtminstone torde det vara nödigt att med noggranhet bestämma de fall, då sådant kan komma i fråga.

Det är icke utan bekymmer, som jag funnit, att jag måste instämma i hvarje punkt häraf. Skulle emellertid, oaktadt alla dessa anmärkningar och dem, som af andra talare förut blifvit framställda, Utskottets förslag blifva af Riksdagen antaget, inser jag mycket väl, att då desamma och kanske än flera utan tvifvel blefve vid den föreslagna författningens granskning i Högsta Domstolen anförde, de skulle leda till förslagens afstyrkande, och vi hafva icke heller mycken förhoppning om, att Kongl. Maj:ts rådgifvare skulle dertill tillstyrka bifall. Jag tror således, att om man, såsom jag, är öfvertygad derom, att den ifrågasatta förordningen skulle blifva till stort gagn, skingra många missuppfattningar samt gifva ett redigt och klart begrepp om hvad en förlagsinteckning verkligen betyder, så fordrar klokheten, att Kam-maren afslår denna paragraf och ser tiden an, om möjligen lyck-

*Förslag till
förordning
ang. förlags-
inteckning.
(Forts.)*

*Förslag till
förordning
ang. förlags-
inteckning.
(Forts.)*

ligare förslag till lösning af de nu framhållna svårigheterna kunna framkomma än som nu varit förhållandet.

För min del yrkar jag afslag å den föredragna punkten.

Friherre Hamilton: Då Statsrådet och Chefen för Justitiedepartementet tillkännagifvit, att ett antagande af denna paragraf skulle kunna hafva till påföljd, att hela lagförslaget komme att falla, så är det icke med stora förhoppningar, som jag begärt ordet, för att yrka bifall till Utskottets förslag. Jag kan dock icke underlåta att göra detta, eftersom jag i Lag-Utskottet deltagit i förslaget under den innerligaste öfvertygelse, att det skulle komma att landa till gagn för dem det skulle gälla. Jag kan icke neka för mig, att Kongl. Maj:ts proposition egentligen blott synes afse att bringa reda i de stadganden, som hittills varit gällande i afseende å förlagsinteckning, stadganden, som äro så gamla, att de utan tvifvel måste liksom allt annat föråldradt utbytas mot något annat, som bättre öfverensstämmer med nya tidens framsteg i alla riktningar. Jag har trott, att det vore af ofantligt stor vigt att få dessa förhållanden ordnade på ett sådant sätt, att förlagsinteckning komme att bereda förlagsgifvare sådan säkerhet, att han deraf skulle finna sig tillfredsstäld och foljaktligen lemna lånet mot skäligen ränta. Det är möjligt, att Lag-Utskottets förevarande förslag kan komma att leda till många svårigheter och förvecklingar; men det tror jag, att lagen komme att göra lika fullt, om denna paragraf icke antoges. Det vissa är, att såsom lagen nu föreligger, tillåter den en gäldenär att helt och hållet eludera förlagsgifvarens säkerhet, hvilken består uti förmånsrätt för fordringen uti gäldenärens till rörelsen hörande egendom. Gäldenären behöfver helt enkelt blott sälja bort denna egendom, och så är det slut med den saken. De betänkligheter jag hört framställas emot denna 11:te § hafva icke kunnat öfvertyga mig; och jag yrkar därför att paragrafen måtte i förslaget bibehållas.

Grefve Strömfelt: I det af Herr Thyselius nyss upplästa anförandet förekommo några frågor. Öfverlåter man maskiner, inventarier och dylikt på en person, så är ju *förre* egaren ej förhindrad att med *nya* maskiner *upptaga sin förra* rörelse? Vidare, om fabrikanten öfverlåter både lokal och maskiner m. m., och nye egaren *fortsätter rörelsen*, är ju *förre* egaren deraf ej förhindrad att *fortsätta sin gamla rörelse* i annan lokal och med nya maskiner? Skall då förläggaren hafva förmånsrätt hos båda eller hos hvilkendera? Ungefar så förekommo frågorna. Svaret ligger fullkomligt tydligt och klart uttryckt i sjelfva paragrafen, nemligen att den, som köper en intecknad komplex, blifver ansvarig för inteckningen i dess helhet, eller till viss del, beroende på uppgörelse vid köpet. Gör han konkurs och den intecknade egendomen ej förslår till inteckningens gäldande, så är likväl alltid säljaren personligen ansvarig för den del af gälden som icke kunnat ur komplexen utgå; han har gifvit ut sin revers vid förlagslånets upptagande, och från den förbindelsen blifver han icke fri, förr än

den nye köparen med förlagsgifvarens samtycke tecknat personlig ansvarighet för skulden.

Frågans beskaffenhet talar för sig själf. — När en fabrikant sålt sin egendom jemte maskiner och lager samt derefter upptager samma slags rörelse med nya maskiner i annan lokal, så är det uppenbarligen *icke*, såsom i den upplästa skriften vill göras troligt, *samma* rörelse som *fortsättes* utan det är en alldeles *ny rörelse af samma slag*, som säljaren efter försäljningen etablerat och denna rörelse lärer väl icke hafva något att skaffa med den inteckning som graverade den sålda komplexen. — På en sådan begrepps-förvexling hänger frågans förmenta udd.

Jag ber att få fästa uppmärksamheten på att enligt Kongl. Maj:ts förslag och nu gällande lag kan en förlagstagare utan den ringaste juridiska ansvarighet sälja sin komplex utan förlagsgifvarens vetskap, för att på dennes bekostnad gynna alla sina öfriga borgenärer. Så snart han sålt egendomen och penningarne äro bokförda, gå de i händelse af konkurs till utdelning åt boets gemensamma borgenärer. Finnes det någon rättvisa i en sådan lag? Hvem lider på införandet af den nu bestridda paragrafen? Jo, säger man, fabriksindustrien, hvilken skulle erhålla skärpta kontroller! Men hvem har begärt denna skärpta kontroll? Jo, just fabriksindustrien, emedan den önskar att få en bättre säkerhet än den hittills gällande, hvilken icke kan användas utan god borgen tillika. Den skulle härigenom kunna få sina kreditförhållanden på ett mera ändamålsenligt sätt ordnade. Jag har skickat detta Utskottets betänkande till fabriksföreningarne i Norrköping och Gefle, hvilka båda förklarar sig vara Utskottet tack-samma för denna 11 §.

På förmiddagen yttrade Herr Justitieministern, då det var fråga om jordbruket, att någon förlagsintekningsrätt till dess understödjande icke borde införas, emedan den skulle komma att gifva anledning till svikligt förfarande mot borgenärer. Jag frågar, hvilken lag gifver anledning till svikligt förhållande mot borgenärer om icke denna, då den föreslagna 11 § uteslutes? Genom införandet af denna paragraf har man deremot gjort lagen från att vara "bedräglig" till "rätträdig". Och nu viljen Herrarne hindra detta! Man yrkar skydd och hjälp för industrien hvarje gång en tullfråga ligger på Kammarens bord; men då möter man herrar frihandlare med sitt "nej". När nu industrien begär att på ett lämpligt sätt få ordna sina kreditförhållanden, då möter man herrar jurister, som ropa sitt "non possumus". Tror man då verkligen, att, för den juridiska doktrinens upprätthållande, det skall vara möjligt att i århundraden motsätta sig det praktiska lifvets på-trängande kraf! För min del tror jag det icke. Herrarne hysa fruktan för lagens fall hos regeringen. Hvad är det då väl, som man riskerar, om lagen skulle falla? Jo, att frågan om forum icke blifve så klart bestämd, som enligt denna lag skulle ske, och hvilket är densammas största, måhända enda förtjenst om 11 § borttages. Men om denna sak icke för närvarande skulle blifva så fullständigt ordnad, så tror jag icke, att det blefve många industrier, som

Förslag till förordning ang. förlagsintekning.
(Forts.)

Förslag till
förordning
ang. förlags-
inteckning.
(Forts.)

derpå skulle lida. De flesta större industrier hafva redan sitt laga forum bestämdt. För öfrigt kan jag icke finna, att denna lag utan 11 § medför några väsentliga fördelar. Men deremot medför den ovilkorliga nackdelar. För närvarande gäller den lagen, att förlagsinteckningar, som lemnats en industri på olika tider, skola sins emellan hafva lika rätt. Nu finnes det en princip, som hittills varit allmänt erkänd vid all lagstiftning, nemligen att en ny lag icke får gå i den riktning, att den medför retroaktiv verkan. För denna princip har Herr Justitieministern icke haft synnerlig känsla och omvårdnad, ty retroaktiv verkan lärer väl det Kongl. förslaget medföra. Sedan denna lag trädt i kraft, skall hvarje inteckning få sin rätt efter ansökningens datum. Man har alltså gifvit för redan beviljade inteckningar den första inteckningen bättre rätt, och senare inteckningar sämre, hvarigenom den första kan störta de andra; vid deras beviljande hade de, efter den gamla lagen, likväl samma rätt. Detta kan icke vara till fördel för industrien. Här finnas industrier, som hafva flere förlagsgifvare, och huru det går med dem, derom vågar jag icke yttra mig. Detta är en ganska dålig sida hos den nya lagen.

Herr Statsrådet och chefen för Justitiedepartementet yttrade, att om denna paragraf af Riksdagen antoges, så skulle lagen icke sanktioneras af Kongl. Maj:t. Det var ledsamt att höra detta yttrande. Man har i allmänhet erkänt, att den nuvarande regeringen är en praktisk regering. Vill regeringen verkligen genom en dylik handling jäfva detta hedrande omdöme — icke kan jag hjälpa det. Jag har gjort *min* pligt. — Jag yrkar bifall.

Herr Ekman, Carl: Jag har under min riksdagsverksamhet alltid sökt att såsom regel för mig uppställa att icke inlåta mig i diskussion öfver sådana frågor, som jag icke ansett mig kunna fullt genomtänka och bedöma; och jag har därför i allmänhet varit försigtig att deltaga i öfverläggningar om lagfrågor. Det är icke heller nu min mening att gå in i någon närmare undersökning, huruvida de svårigheter, som blifvit anförda mot bifall till den föreliggande 11 §, skulle på något sätt kunna öfvervinnas. Jag befinner mig nemligen i samma ställning till frågan, som många andra, för hvilka det är af ganska stor vikt, att så mycket värde, som möjligen kan tillerkännas förlagsinteckningar, äfven blifver i dem tillerkändt. Och då framställer det sig för mig alldeles klart och tydligt, att genom antagande af det förslag till förändrad lagstiftning rörande förlagsinteckning, som af den utaf Kongl. Maj:t nedsatta komité blifvit utarbetadt, skulle komma att blifva i åtskilliga afseenden mycket närmare bestämdt, än som för närvarande är förhållandet, hvilket värde dessa förlagsinteckningar kunna betinga. Vid sådant förhållande skulle åtminstone jag för min del högeligen beklaga, om denna Riksdag komme att åtskiljas, utan att något blifvit vidgjordt den nu till Riksdagens afgörande föreliggande frågan, hvarigenom något ökad värde kunde tillerkännas dessa inteckningar, som i följd af den utveckling, vår industri numera tagit, för ganska många, synnerligen bland dem,

som drifva den större industrien, är af en synnerligt stor betydelse. För min del kan jag dock icke neka till, att jag lifligt önskar att någon sådan bestämmelse, som Lag-Utskottet föreslagit i den nu föredragna 11 §, kunde vinna sanktion. Men då vi höra, att detta svårligen till följd af juridiska betänkligheter låter sig göra, synes det mig, som om det mest praktiska sättet att gå tillväga vore att antaga de öfriga delarne af det framlagda förslaget, och att man lät den fråga, som af Lag-Utskottet blifvit framställd i denna 11 §, hvila, till dess ett något mera antagligt förslag till bestämmelse i denna del kan komma att framläggas. Det är af dessa skäl och alldeles icke därför, att jag underkänner vigten och värdet af de bestämmelser, hvilka Lag-Utskottet i denna paragraf sökt göra gällande, som jag af omständigheterna finner mig tvungen att yrka afslag å densamma.

*Förslag till
förorordning
ang. förlags-
inteckning.
(Forts.)*

Herr von Stockenström: Jag har deltagit i den framställning, som utgått från fullmäktige i Jernkontoret, och i hvilken framställning den önskan blifvit uttryckt, att i denna lag måtte kunna inflyta ett stadgande, som gjorde det möjligt, att förmånsrätt i lösören, hvilka blifvit in-tecknade, skulle kunna komma att fortfa-ra, äfven om dessa lösören öfverginge i en ny egares hand. Denna önskan har varit framkallad deraf, att man ansett det vara af särdeles vigt för värdet af förlagsinteckning, att en sådan öfverflyttning skulle kunna ske, och detta så mycket mera, som det nu för tiden är ett helt annat förhållande med förlagsinteckning, än hvad det fordom var. Då var det vanligt, att ett kontrakt upprättades med en förläggare, och att förlagsinteckningen kvarstannade i dennes hand. Numera är detta så förändradt, att förlagsinteckningar gemenligen tagas i åtskilliga reverser; och dessa reverser komma sedan ut i allmänna rörelsen och användes ofta såsom säkerhet i bankinrättningar. Sedan fullmäktiges i Jernkontoret framställning gjordes, har jag haft tillfälle att taga kännedom om det anförande som Chefen för Justitiedepartementet afgifvit vid föredragningen i Statsrådet af detta ärende, i hvilket anförande han tydligen uppdragit den stora skilnaden, som förefinnes mellan sakrätt, som vinnes genom inteckning i fast egendom, och förmånsrätt, som erhålles genom förlagsinteckning. Jag har nu också hört de anmärkningar, som af Justitieministern i dag blifvit mot denna paragraf framställda; och jag har derigenom funnit mig öfvertygad derom, att jag bör öfvergifva den åsigt, jag förut haft. Det skulle nemligen vara ganska illa, om genom denna paragrafs kvarblifvande i den lag, som från Riksdagen öfverlemnades till Kongl. Maj:ts pröfning och stadfästelse, hela förslaget skulle falla. Genom förslagets antagande har man i alla fall vunnit ganska stora fördelar. Man har derigenom kommit ifrån den osäkerhet i åtskilliga afsenden, som förut varit rådande. Man har fått bestämd frågan om laga forum, man har fått afgjort tydligare än förut, hvilka som hafva rättighet att få förlagsinteckningar och åtskilligt annat. På grund af hvad jag haft äran anföra, och med den lifligaste

*Förslag till
förordning
ang. förlags-
inteckning.
(Forts.)*

önskan, att lagen måtte vinna framgång, anhåller jag om afslag å den förevarande 11 §.

Herr Jöns Pehrsson: Det torde icke vara mig förvägradt att få uttala mig i denna punkt. För min del tror jag, att den nu tillagda paragraf är den viktigaste delen af hela lagen. Vi hafva hört att den skall falla, om denna paragraf antages; och det erkänner jag öppet, att det vore mycket illa, om så skulle ske. Men jag tror å andra sidan, att det skulle vara rätt illa att antaga en lag, som icke hade vidare bestämmelser, huru det skulle i praktiken tillämpas med dessa förlagsinteckningar. Jag föreställer mig, att den, som utfärdar en sådan förlagsinteckning, icke kan personligen blifva fri från betalningsskyldighet, förr än allt blifvit betaladt. Men å andra sidan är det ju uppenbart, att om något kan underlätta svek och bedrägeri, så är det förlagsinteckningar, derigenom att den, som fått förlag mot inteckning, säljer hela inrättningen med lager och allt. Han kan derigenom icke dömas till juridiskt ansvar för egendomens förskingrande. Jag tror icke, att lagen kunde ådöma den nya köparen något ansvar, om han sålde den egendomen. Hvad hade då förlagsgifvaren för säkerhet annat än i den persons öfriga egendom, som utfärdat förlagsinteckningen? Jag tror, att denna lagstiftning icke är sådan den bör vara. Huru ogera jag ser att lagen faller, och om äfven städernas invånare hafva en slags fördel deraf, så är det dock förbjudet för landet att få en sådan förlagsinteckningsrätt, och det skulle derföre för städerna vara illa, om lagen skulle falla. Men jag tror, att vi, såsom en talare sade, hafva en praktisk regering, som i alla händelser skall taga saken om hand, så att vi få den riktigt ordnad. Jag anser, att Lag-Ütskottets förslag är en förbättring af lagen för såväl förlagsgifvare och förlagstagare, som köpare af en fabrik. Ty ingalunda kan man tänka på, att säljaren af fabriken skall få mera betaladt, då den nye köparen vet, att förlagsinteckningen skall betalas ut, än om han får veta, att förlagsinteckningen får kvarstå. Jag tror derföre icke, att säljaren och hans borgesmän skulle lida på, att denna paragraf blefve antagen.

En talare, som varit ordförande i den komité, som behandlat denna fråga, meddelade Kammaren några uttalanden deri af en jurist. Jag tager för gifvet, att denne jurist icke här har säte och stämma, och jag måste erkänna, att många satser i detta uttalande tycktes mig icke alls höra till saken. Mig förefaller, att det skulle icke höra till saken, om säljaren af en fabrik anlägger en ny på samma ställe. Vidare tror jag att, om det också skulle gå så illa, att hela förslaget faller, så må det falla hellre än att — jag vågar uttala det — vi skola antaga något så obestämdt som denna lag, hvilken endast underlättar bedrägerier. Men det tror jag vore till särdeles stor del förekommet genom den 11 §; och jag kan icke tro, att Högsta Domstolen eller Kongl. Maj:ts regering skulle för den paragrafens skull afslå hela förslaget. Jag yrkar bifall till den föredragna paragrafen.

Herr Samzelius: Jag vill med några få ord antyda min ställning till denna paragraf. På sätt en talare på norrköpingsbänken anmärkte, mötte det i Lag-Utskottet till en början ganska stora betänkligheter mot antagande af denna paragraf, men genom hans kända energi vann han mer och mer anhängare, och förslaget mer och mer terräng. Jag tillhörde dock de få hårdnackade, som icke kunde gifva vika för den öfvertygelse, jag allt ifrån början haft, att denna paragraf icke borde antagas. Jag har till grund derför åberopat dels de särdeles stora betänkligheter från teoretisk synpunkt, dels de stora praktiska svårigheter, som möta mot paragrafens antagande. Dessa äro så fullständigt utvecklade, icke blott af Chefen för Justitiedepartementet, utan äfven i det anförande, som en ärad talare på vextöbänken här uppläst, att jag icke behöfver vidare orda derom. Jag vill medgifva att några af de betänkligheter, som förekommo i det skriftliga anförandet, icke synas mig vara af den allra svåraste beskaffenhet; men åtskilliga, till och med de flesta kvarstå för mig såsom särdeles viktiga. Vid sådant förhållande, och då dessutom Justitieministern temligen otvetydigt förklarar, att antagandet af denna paragraf skulle hafva till följd, att hela förslaget kommer att ramla, finner jag mig föranlåten att votera för afslag å förevarande paragraf, liksom jag gjorde det i Lag-Utskottet. Jag vill tillägga, att anledningen, hvarföre jag icke särskildt antecknat mig såsom reservant vid denna paragraf är den, att då jag uppgjort ett särskildt förslag i min reservation och deri icke intagit någon motsvarande paragraf, jag dermed ansåg mig hafva antydt min ståndpunkt i frågan. Jag yrkar afslag å paragrafen.

*Förslag till
förordning
ang. förlags-
inteckning.
(Forts.)*

Herr Bäckström: Af den diskussion, som egt rum, torde en hvar känna sig öfvertygad, att ett antagande af den 11 § har hela förslagens förkastande till följd. Med anledning häraf och under förutsättning, att den nya lagen är bättre än den gamla, yrkar jag afslag å den 11 §.

Grefve Posse, Knut: Denna paragraf har verkligen blifvit så omordad, att man här icke behöfver lägga till något i sak. Jag vill blott bedja att få bemöta ett yttrande af talaren på norrköpingsbänken. Han anförde ett yttrande af en ledamot i denna Kammare, som haft oturen att rådfråga sig med en jurist, som gifvit honom råd, huru han skulle bete sig, när han skulle lemna förlagslån. Han hade väl gifvit råd, som voro goda, men att juristen ej hade full insigt i denna sak framgår deraf, att han icke hade gifvit det bästa rådet af alla, nemligen att taga reda på huru förlagstagarens personliga karakter vore beskaffad. Jag tror, att det hade varit det bästa rådet, och derföre gick det som det gjorde. Jag har velat säga detta, ty jag tror, att det bästa en förlagsgifvare kan göra, är att se till framför allt huru förlagstagarens personliga redbarhet är. Ty är denna icke öfver allt beröm, så att han kan vara fullkomligt öfvertygad om dennes personliga egenskaper, eller att han förmår genom fyllnadsborgen,

*Förslag till
förordning
ang. förlags-
inteckning.
(Forts.)*

skaffa en ytterligare säkerhet, tror jag det är en vansklig affär att inlåta sig på ett sådant aftal. Han nämnde äfven, att en bland de tvivelaktiga fördelarne af den nya lagen i jemförelse med den gamla vore det, att nu skulle förlagsinteckningarne följa i den ordning, de meddelades, då de förut hade sines emellan lika säkerhet vid hvad tid de än voro tagna. Jag kan icke förstå, att det icke kan uppskattas såsom en fördel. För min del, tycker jag, att det är alldeles klart, ty eljest skulle ju aldrig en förlagsgifvare kunna veta, huru många lika berättigade förlagsgifvare jemte honom finnes. Jag skall icke närmare vidröra de många skäl, som tala för denna paragrafs förkastande, de äro så ofantligt många, att jag tror de icke skulle kunna uttömmas här i qväll. Den förste talaren har berört några fall och hans förklaring visar, att man inom komitén, der en reservant fans för den nu berörda principen, väl tagit saken i ompröfning. Jag inskränker mig nu till att yrka afslag å denna paragraf.

Herr Lindahl: Då jag i Utskottet deltagit i behandlingen af dessa lagförslag och der tillhört den pluralitet, som tillstyrkt antagande af ifrågavarande paragraf, tillåter jag mig att äfven yttra några ord i frågan. Det är gifvet, att ur rent teoretiska grunder ganska mycket är att anmärka mot ett sådant stadgande, som paragrafen innehåller. Det är också icke ur sådana, som jag har varit med om att godkänna densamma, utan jag har dervid bestämt af praktiska skäl, då mig syntes nödigt att i lagen inlägga stadganden för att reglera rättsförhållanden, som ofta torde förekomma. Det är äfven fullkomligt säkert, att de från motsatta sidan anförda olägenheter, som skulle uppstå genom en lagstiftning sådan som denna och som påvisats genom att förut-sätta fall, som mycket sällan kunna inträffa, icke äro så stora som de olägenheter, hvilka skola förefinnas, i händelse sådana stadganden, som här äro föreslagna, icke blifva lag. Man har fäst uppmärksamheten på de mer eller mindre svekfulla tillställningarne mellan förlagstagaren och den person, till hvilken han vill öfverlåta den del af sin egendom, som är behäftad med förlagsinteckning. Men sådana fall äro väl mycket mera sällan förekommande än de fall, då på god tro till en persons redbarhet en fabrikant, som har en förlagsinteckning, öfverlåter sin egendom på en ny egare och af förbiseende eller af okunnighet om hvad lagen i speciella fall stadgar, glömmar att derom göra anmälan hos den person, hos hvilken han har tagit förlagsinteckningen. Vidare innehåller denna paragraf stadgande för sådant fall, då både förläggaren, förlagstagaren och den nye egaren äro sines emellan ense om, att den nye egaren skall öfvertaga förlagsinteckningen. För sådant fall finnes icke något stadgande i den nu gällande lagen. Ytterligare innehåller den en komplettering deruti, att, i händelse en fabrikant, som har förlagslån, afider, så kunna hans sterbhusdelegare fortsätta rörelsen, hvilket de nu icke kunna, emedan det är den aflidne, som personligen häftar för skulden och icke hans sterbhusdelegare, i fall de vilja fortsätta rörelsen. Det inträffar säkerligen ganska ofta, då en bruksegare

eller fabrikant faller ifrån, att ställningen i sterbhuset är sådan, att, i händelse det icke kan få behålla erhållet förlagslån samt i följd deraf egendomen måste genast realiseras eller möjligen afträdas till konkurs, behållningen i boet är lika med noll. Men om egendomen kan behållas någon tid och rörelsen med tillhjälp af förlagslånet derunder fortsätts, då kan en spekulant uppträda, som öfvertager denna egendom, hvarigenom sterbhusdelegarne kunna få någon valuta för all den möda och kostnad, som den afidne nedlagt på egendomen. Om detta stadgande, som här är föreslaget, icke blir lag, kan ett sådant tillfälle icke begagnas. Den praktiska fördelen af en sådan lagstiftning synes mig vida öfverväga de mindre olägenheter, som hafva blifvit omnämnda, och som säkerligen kunna, i fall tvist i den vägen uppstår, ganska lätt lösas. Men de äro icke på långt när af den vikt som den vunna fördelen. Af detta skäl har jag ansett mig böra bidraga till att få in en sådan paragraf som den nu föreslagna. Det är visst mycket ledsamt att höra, att lagen skulle blifva förkastad, om denna paragraf antages. Men jag, för min del, hyser den förhoppningen att, om lagen skulle blifva förkastad på grund af denna paragrafs nu varande stilisering, den skall uppstå i ny och förbättrad form, hvarföre jag får, för min del, utan fruktan för detta förkastande, yrka bifall till paragrafen.

*Förslag till
förrådning
ang. förlags-
inteckning.
(Forts.)*

Efter härmed slutad öfverläggning gjordes enligt de derunder framställda yrkandena propositioner, först på godkännande af förevarande paragraf och sedan på afslag derå; och förklarades den senare propositionen vara med öfvervägande ja besvarad.

7 §.

Herr Bergström: Den föredragna paragrafen innehåller en hänvisning till 11 §. Men då nu Kammaren har beslutit, att 11 § skall ur förordningen utgå, så bör ock hänvisningen i förevarande paragraf till 11 § utgå. Enligt den reservation, som jag har afgifvit, anser jag dock att hänvisningen bör fullständigas i så måtto att det skulle heta "som i 9 § 2 momentet sägs", emedan det är detta moment i 9 §, på hvilket egentligen syftas. Jag hemställer således om afslag på Lag-Utskottets förslag och bifall till min reservation, enligt hvilket det skulle heta i slutet af förevarande paragraf: "vidtagits sådan åtgärd, som i 9 § 2 mom. sägs".

Efter härmed slutad öfverläggning godkändes paragrafen med den ändring, att orden "9 och 11 §§" utbyttes mot orden "9 § 2 mom."

12—14 §§.

Godkändes.

15. §.

Första Kammarens Prot. 1882. N:o 43.

Förslag till
förordning
ang. förlags-
inteckning.
(Forts.)

Herr Bergström: En annan följd af Kammarens beslut att från lagförslaget utesluta 11 § blir att paragrafernas ordningsnummer komma att återställas till dem, hvilka de hade enligt Kongl. Maj:ts förslag, och att således den i Utskottets förslag förekommande 12 § blir den 11, den 13 § blir den 12 o. s. v. allt igenom. Jag får således äfven i den delen yrka afslag å Utskottets förslag och bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

Öfverläggningen var härmed slutad, och paragrafen godkändes.

På gjord proposition beslöts vidare att med paragrafernas numrering skulle vidtagas den rättelse, som föranleddes af 11 paragrafens uteslutande.

Rubriken och ingressen.

Godkändes.

Förslag till
ändring af 17
kap. 7 §
Handels-
balken.

Utskottets förslag till förordning angående förändrad lydelse af 17 kap. 7 § Handelsbanken.

7 §.

Herr Thyselius: De författningar, som nu gälla i afseende på förlagsinteckning i grufvor, innehålla, så vidt jag har kunnat finna, endast föreskrifter i afseende på grufvorna vid Stora Kopparberget, och grufvor af andra ädlare metaller och mineralier, men i afseende på jerngrufvor intet. Väl har jag hört berättas, att, sådant oakadt, i praktiken skall iakttagas att, när någon gång förlagsinteckning skall hafva sökts för jerngrufverörelse, sådant också beviljats. Det må nu vara dermed huru som helst, men säkert är, att ingen författning finnes, som stadgar att förmånsrätten skall gälla äfven i sjelfva grufvan. Sådant är tillåtet i afseende på grufvor af ädla metaller och mineralier och, för min del, har jag ingenting att anmärka deremot att förlagsinteckning fortfarande må gälla också i dessa grufvor, så framt egarne deraf finna det med sin fördel förenligt. Jag förstår allt för väl, att det är af en välvilja för egarne af jerngrufvor, som Lag-Utskottet utsträckt stadgandet äfven till dessa grufvor. Ett sådant stadgande har dock icke blifvit intaget vare sig i komiténs förslag eller i Kongl. Maj:ts proposition. Med erkännande af all den välvilja, som för Lag-Utskottets tillstyrkan legat till grund, kan jag dock icke tillbakahålla den tanken att, när ett så beskaffadt stadgande föreslagits, Utskottet icke känt eller har gjort sig underrättadt, huruvida en sådan ändring kunde vara af egarne till dessa grufvor önskad eller för dem önskelig. Nu är förhållandet med jerngrufvorna i gemen, att de äro delade mellan en mängd olika personer, som därför bildat bolag, solidariska eller stälda på aktier. Vanligt — jag vet knappast om något undantag finnes — är, att för de årligen förekommande utgifterna för grufvornas bearbetande

tillskott på förhand lemnas af delegarne. Sådana tillskott uttaxeras till belopp, som äro fullkomligt tillräckliga för grufdriftens bedrifvande. Jag tror således icke, att egarne af jerngrufvor skulle sätta något synnerligt värde på att förlagsinteckningsförrordningen afser också deras näring. Detta må nu vara huru som helst; men följderna af det stadgande, att *grufvan* också skall tjena som säkerhet för förlagslånet, blefve utan tvifvel den, att, då förlagslån af grufbolaget icke behöfves eller upptages och i afseende på grufvorna, vare sig att aktiebolagslagen på dem eger tillämpning eller icke, särskilda delaktighetsbref pläga utfärdas, dessa delaktighetsbref, hvilka för närvarande utgöra mycket eftersökta handlingar, hafva ett i orten allmänt känt värde och med stor benägenhet mottagas såsom hypotek, då lån sökes, skulle, om jag så får säga, förlora, om icke allt, åtminstone den hufvudsakligaste delen af sitt belåningsvärde. På det att Kammaren må komma till erfarenhet deraf, att detta icke vore någon ringa sak, kan jag upplysa, att i en penningeinrättning, om hvars förvaltning jag har närmare kännedom, finnas sådana aktier, utan allt betänkande mottagna såsom säkerhet för meddelade lån, till omkring en half million kronor. Att förhållandet är enahanda i Riksbanken, föreställer jag mig, äfven så i andra penningeinrättningar i hufvudstaden, och om man sammanräknar endast dessa belopp, skulle de säkerligen uppgå till en eller annan million kronor. Men om de i Stockholm villigt belånas, gör det förhållandet ännu mera sig gällande hos bankinrättningar i de landsorter, der bergsbruk idkas och man än mera vet att uppskatta deras värde. Det är således såsom jag redan anmärkt icke någon obetydlig sak för bergsbruksidkarne, om säkerhetshandlingar af denna beskaffenhet göras mindre användbara.

En sådan följd af dess förslag har Lag-Utskottet naturligtvis icke anat, och jag är säker på att, sedan jag lemnat den upplysning, som nu skett, Utskottets ledamöter utan allt betänkande skola omfatta tillfället att lemna sin medverkan för ogillande af ett stadgande, som skulle medföra en verkan, motsatt deras egen önskan. Jag har talat allenast om jerngrufvor; förhållandet dermed känner jag, och hvad jag nu yttrat, är icke blott min enskilda åsigt, utan jag vet, att denna tanke allmänt delas af grufvegare, hvilka, om i lag infördes ett sådant, förut der icke intaget, och af Kongl. Maj:t icke föreslaget stadgande, skulle deraf finna sig högeligen öfverraskade och mycket lidande. I afseende på andra grufvor kan det visserligen vara möjligt, att samma förhållande eger rum som med jerngrufvor, men jag förmodar att, då Lag-Utskottet insatt detta stadgande, det har skett på begäran eller yrkande af personer, hvilka ansett med sin fördel förenligt, att detta stadgande meddelades. Att bestrida det sådant kan vara till deras gagn, kan icke heller falla mig in. Men jag önskar till deras eget väl och jemväl till fäderneslandets fromma att också för dem den tid måtte komma och komma snart, då aktierna för dem få ett sådant värde, att de kunna i allmänna rörelsen belånas och nödvändigheten upphöra att för gemensam räkning upptaga förlagslån.

*Förslag till
ändring af 17
kap. 7 §
Handels-
balken.
(Forts.)*

Förslag till
ändring af 17
kap. 7 §
Handels-
balken.
(Forts.)

Den ändring, jag till följd af det nu anförda vill föreslå är, att i 10 och 11 raderna af senare mom. i denna paragraf i stället för orden "så ock, vid förslag till grufvedrift, i sjelfva grufvan", måtte insättas orden: "så ock, vid förslag till drifvande af andra grufvor än jerngrufvor, i sjelfva grufvan", och jag anhåller värdsamt hos Herr Talmannen om proposition å detta mitt yrkande.

Herr Bergström: Den siste ärade talaren har före denna öfverläggnings början delgifvit mig sitt ändringsförslag. Jag har i en reservation yrkat att de efter orden: "i sjelfva grufvan" förekommande orden, *der den icke är att anse såsom tillhörighet till gäldenärens fasta egendom* skulle utgå. Så vidt jag följt hans ändringsförslag, går det äfven derpå ut, att de orden måtte försvinna. Hvad hans förslag i öfrigt angår, så står det fast, såsom Lag-Utskottet i sitt betänkande har yttrat, att i och för sig sjelfva äro grufvorna ett af de yppersta föremål för den förmånsrätt, som förlagsinteckningen kan gifva, och det var derföre af ren välvilja för grufveindustrien, som Utskottet föreslagit rättigheten för idkare af grufvedrift att upptaga förlagslån och medgifva förmånsrätt i sjelfva grufvan. Då hade Lag-Utskottet sig icke bekant hvad den siste ärade talaren upplyste, nemligen att lottbrefven i dessa grufvor är en mycket begagnad och gerna mottagen säkerhet vid upptagande af lån. Jag kan för min del icke annat än erkänna slutföljden af detta förhållande, nemligen att man icke bör beröfva en handtering de fördelar, som ligga i att kunna begagna lottbrefven i grufvor såsom säkerhet, och då det icke synes mig lämpligt att vilja påtvinga en näringsidkare en ny författning, hvilken desse sjelfve undanbedja sig med anhållan att få begagna den gamla och bepröfvade, förklarar jag, för min del, att jag icke har något emot det af den siste talaren framställda ändringsförslaget utan tvärtom accepterar detsamma. Jag vill dock tillägga, att jag egentligen icke finner det lyckligt, att aktiebrefven begagnas såsom säkerhet för lån, men då en gång affärlifvet har gestaltat sig så, att de mottagas, kan man icke säga något deremot. Jag, för min del, accepterar ändringsförslaget.

Herr Thyselius: Då jag sist hade ordet, yrkade jag endast en sådan förändring af denna paragraf, att inteckningssäkerhet icke skulle meddelas i jerngrufvor, men min uppmärksamhet har sedermera blifvit fast på den reservation, som Lag-Utskottets ordförande afgifvit, och jag anser, att de orden "*der den icke är att anse såsom tillhörighet till gäldenärens fasta egendom*" kunna uteslutas och får jag derföre anhålla om proposition att äfven dessa ord måtte utgå ur paragrafen.

Herr Statsrådet von Steyern: Jag vill endast tillkännagifva, att icke heller jag har något att erinra emot det af Herr Thyselius framställda förslag, hvartill jag således anhåller om bifall.

Grefve Posse Knut: Såsom de väl veta, som läst komiténs betänkande, var jag den förste, som i en reservation dervid yrkade på rätt att äfven i grufvor kunna erhålla förlagsinteckning. Likasom ordföranden i Lag-Utskottet anser jag nemligen detta vara ett af de värdefullaste objekt som kunna lemnas för sådan inteckning. Herr Thyselii skäl för den af honom begärda ändring angående jerngrufvor var egentligen, att aktier, som representera sådana grufdelar, erhållit god kredit och vore mycket begärliga i lånemarknaden. Detta är visserligen sant och jag har äfven under komiténs arbete hört sådana uttalanden, men jag ber att deremot få påpeka, att en klass grufegare skulle blifva lidande, om jerngrufvor uteslötes från rätten att erhålla förlagsinteckning, nemligen den klass der hela grufvan eges af *en* person. Om jag eger en aktie i en grufva, skulle jag hafva rätt att belåna den, men om jag eger hela grufvan, är jag derifrån utestängd. Det kan icke falla mig in, att, sedan såväl af ordföranden i Lag-Utskottet som från statsrådsbanken blifvit förklaradt, att man icke ämnade göra något yrkande om afslag å Herr Thyselii ändringsförslag, framställa ett sådant, men jag har dock velat uttala mina betänkligheter och min tro, att någon fara för egare af jerngrufvor icke skulle uppkomma, då de ju ändock erhöile tillfälle till belåning, om ock under annan form.

Jag vill äfven påpeka, hvad af Lag-Utskottets ärade ordförande redan blifvit framhållet, att aktiebref icke äro så pålitliga att låna på. I 7 § 17 kap. handelsbalken är i början på andra momentet intaget, att om någon gifver förslag till idkande af bergsbruk eller grufvedrift, lemnar han som säkerhet allt hvad till grufvedriften hör. Har jag således som säkerhet för lemnadt lån några aktier i en grufva, men egaren dertill har tagit en förlagsinteckning, så kan det hända att, sedan förlagsgifvaren satt sig i besittning af maskiner, pumpverk och allt, som är löst, endast väggarne i grufvan finnas kvar för innehafvaren af aktierna. Jag tror följaktligen, att det kan vara betänkligt lemna detta slags aktier ett belåningsvärde. Jag vill emellertid icke göra något yrkande, men hade af Lag-Utskottets ordförande begärts återremiss eller afslag å Herr Thyselii ändringsförslag, så hade jag deri instämt. Jag var, såsom nämndt är, den förste som i komitén gjorde förslag om detta tillägg och jag har sedermera icke hört något, som kunnat förmå mig frångå denna uppfattning, att det skulle vara nyttigt, om denna inteckningsrätt lemnats i alla grufvor. Ansvar för att denna fördel ej beredes äfven jerngrufvor få de taga på sig, som här uppträdt som deras målsmän.

Herr Reutersvärd: Jag tror det ligger utom ämnet att yttra sig om den säkerhet, aktier i bolag innebära. Skulle man intränga på det området, funne man nog det omöjliga i att afgöra aktiers värde i allmänhet, enär dessa värden vexla efter olika konjunktursförhållanden m. m., och att således långifvare med aktier som hypotek kan göra förluster. Men derom är nu icke fråga, utan huruvida det är med bergverksegarnes fördel förenligt att, såsom

*Förslag till
ändring af
17 kap. 7 §
Handels-
balken.
(Forts.)*

Förslag till
ändring af
17 kap. 7 §
Handels-
balken.
(Forts.)

Lag-Utskottet föreslagit, få taga förlagsinteckning äfven i sjelfva grufvan. Derpå har nu den förste ärade talaren gifvit ett nöjaktigt svar och ett svar, i hvilket jag vågar påstå att 99 af 100 bruksegare skulle instämma. Under sådana förhållanden kan jag icke föreställa mig, att de, som stå oberörda af frågan, skola vilja påtvinga jernverksegarne en fördel, som desse icke vilja hafva. Det blir alltid långgifvarens sak att pröfva den säkerhet, som erbjudes honom, och således finnes efter mitt förmenande icke något skäl att bibehålla hvad Lag-Utskottet föreslagit, utan yrkar jag bifall till Herr Thyselii förslag.

Herr Thyselius: Det kan icke annat än förvåna, att, då af Lag-Utskottet blifvit föreslaget ett nytt stadgande, som väl enligt dess tanke skulle lända till grufvegarnes fördel, men desse icke önska stadgandet, utan skulle anse detsamma för sig ödesdigert, det ändock kan blifva fråga om att samma stadgande skall i lag införas.

Herr Carleson: I denna paragraf, sådan den lyder i Kongl. Maj:ts proposition, är stadgadt, att förlagsman skall njuta förmånsrätt för sin fordran "i det, som å ställe, som *inteckningen afser*, tillverkadt är". Utskottet föreslår nu att borttaga orden "å ställe, som *inteckningen afser*", så att ordställningen uttryckte, att förlagsman skulle njuta förmånsrätt för sin fordran "i det, som tillverkadt är". Jag föreställer mig, att lydelsen i Kongl. Maj:ts proposition är föranledd deraf, att, enligt 3 § i lagförslaget, den, som vill hafva förlagsinteckning, skall uppgifva *det ställe*, hvarest rörelsen drifves. En fabriksrörelse kan drifvas på flera ställen. Det finnes t. ex. en fabrik, som har några verkstäder i Södertelge, andra i Eskilstuna. Den, som till säkerhet för lemnad försträckning vill hafva förlagsinteckning i en sådan på flera ställen utförd rörelse, skall, har man förestält sig, begära särskild inteckning för hvardera stället, så framt inteckningen skall afse allt det som vid fabriken är tillverkadt. Antages den af Utskottet föreslagna ordalydelsen, föreställer jag mig, att meningarne kunna blifva ganska delade om den rätt, förlagsinteckning skall medföra, och jag tror deraf, att det icke är blott en redaktionsförändring utan en ändring i sak, som åstadkommes genom borttagandet af de ord, jag nyss nämnde.

Då nu äfven blifvit ifrågasatt att i denna paragraf göra en annan förändring, men det många gånger visat sig farligt att i hast ändra länge öfvervägda lagstadganden, hemställer jag om återremiss.

Herr Wallenberg: Man skall aldrig göra en fråga konstigare än den i sin egen natur är, och denna fråga är icke konstig. Tiil följd deraf att grufvor i allmänhet äro stora, egas de blott sällan af en enda person, utan äro de ställda på grufлотter eller aktiebolag. Om de få fall, der hela grufvan egas af en enda, behöfver icke lagstiftas, ty denne har sannolikt andra tillgångar, som kunna pantsättas, och hans grufvor äro vanligen icke heller

mycket stora, så att det är icke svårt att vara ensam egare till dem. Här är nu fråga om sådana grufvor, som ega ett högst betydligt värde, och i hvilka många delegare finnas, som hafva att tillskjuta driftkapital, under en viss tid af året, för att sedermera få utdelning i penningar eller malm. För att underlätta anskaffandet af sålunda erforderligt kapital hafva bildat sig aktiebolag och aktierna hafva, oakadt det hela är löseegendom, fått ett "belåningsvärde" i penningmarknaden. Det är detta belåningsvärde, Herr *Thyselius* och många med honom anse skulle komma att lida afbräck, om Utskottets förslag blefve lag, och ganska tydligt är, att, om, utan att pantinnehafvare af aktierna veta derom eller behöfva höras deröfver, direktionen eller en grufvestämman kan söka en förlagsinteckning på exempelvis halfva grufvans värde, aktiernas belåningsvärde af en sådan åtgärd skulle nedsättas mycket mer än hvad som vinnes, ja, kanske så mycket att de ratas såsom hypotek. Jag anser således, att, då en framställning blifvit gjord af en person med så stor erfarenhet som Herr *Thyselius*, hvilken dessutom deltagit i sjelfva komitéarbetet, då, efter hvad jag känner, hans förslag är granskadt af minst 25—30 bruksegare och följaktligen icke kan sägas vara tillkommet "på rak arm", och då hvarken Herr Justitieministern eller ordföranden i Lag-Utskottet haft något att deremot erinra, man icke bör motsätta sig denna framställning, utan anhåller jag om bifall till Herr *Thyselii* förslag.

*Förslag till
ändring af
17 kap. 7 §
Handels-
balken.
(Forts.)*

Herr Bergström: Den anmärkning, som af den näst siste talaren gjordes mot redaktionen af denna paragraf, har kanske ett visst berättigande. Jag vill emellertid erinra, att vår gamla lag icke uttrycker sig på annat sätt än Lag-Utskottet nu gjort. Det stadgas nemligen i 17 kap. 7 § Handelsbalken: "Gifver någon förslag, att dermed drifva bergsbruk, eller andra sådana verk; njute förlagsman förmån till det, som der med tillverkad är." Och 1734 års lagstiftare voro kända för att egna en synnerlig omvårdnad om språket och framför allt för att uttrycka sig kort och koncist. Jag tror icke, att denna uppställning af lagbudet gifvit anledning till några förvecklingar. Komitén har äfven i sitt förslag begagnat enahanda uttryck. Der stadgas nemligen, att förlagsman skall hafva förmånsrätt för sin fordran *i det, som tillverkad är*. Den förändrade redaktionen i Kongl. Maj:ts proposition har tillkommit på grund af en anmärkning, som gjordes i Högsta Domstolen. Der heter det, att man får njuta förmånsrätt för sin fordran "i det, som å ställe, som inteckningen afser, tillverkad är". Denna uppställning kunde varit i någon mån berättigad, om 3 § i förordningen angående förlagsinteckning fått bibehålla sin ursprungliga lydelse. Der talas om *uppgift om stället, der rörelsen drifves*; men dessa ord hafva nu blifvit utbytt mot: "uppgift om stället, der bergsbruk, grufvedrift eller sågverksrörelse idkas, samt om stad eller socken, der annan i 1 § omförmäld rörelse drifves". Således behöfves, för att hålla mig till det anförda exemplet, för en vagnmakerifabrik icke uppgifvas annat än stad eller socken, der rörelsen drifves; och då är det icke lämpligt att

Förslag till
ändring af
17 kap. 7 §
Handels-
balken.
(Forts.)

tala om stället, hvilket efter den uppfattning, som föranledt ändringen, skulle utmärka det eller det huset eller det eller det stället i staden. Jag tror icke heller, att någon tvekan kan uppstå om hvad som utgör den tillverkning, som är åstadkommen med det erhållna förlagslånet. Jag anser således icke, att denna anmärkning bör i och för sig sjelf föranleda till någon återremiss. Ifrågavarande förändring är åtminstone icke vidtagen på rak arm utan först efter en lång och, som jag tror, mogen öfverläggning i Lag-Utskottet. Jag bestrider således återremiss på denna grund.

Herr Carleson: Jag tror mig böra begagna tillfället att fråga, om någon af Lag-Utskottets härvarande ledamöter anser meningen verkligen vara, att förlagsinteckning icke behöfver sökas på alla de särskilda ställen (vare sig olika städer eller olika län), der den med förlag försedda näringen drifves. Om den utöfvas i särskilda städer eller särskilda län, hade jag föreställt mig, att vid förlagsinteckningens sökande skulle uppgifvas, hvilketdera af alla dessa ställen inteckningsansökningen afsåge, och att förlagsinteckningen icke skulle medföra förmånsrätt i annan egendom än sådan, som funnes på de ställen, der inteckningen skett.

Sedan öfverläggningen ansetts härmed slutad, yttrade Herr Grefven och Talmannen, att i afseende på förevarande paragraf, hvars godkännande i oförändradt skick ej blifvit under öfverläggningen begärdt, vore yrkadt dels, af Herr *Thyselius*, att paragrafen skulle godkännas med den ändring, att ordet "grufvedrift" näst framför orden "i sjelfva grufvan" utbyttes mot orden "drifvande af andra grufvor än jerngrufvor", samt att meningen "der den icke är att anse såsom tillhörighet till gäldenärens fasta egendom" uteslötes, dels ock, af Herr *Carleson*, att paragrafen skulle till Lag-Utskottet återförvisas.

Härefter gjordes propositioner, först på godkännande af paragrafen i oförändradt skick, vidare på bifall till det af Herr *Thyselius* gjorda yrkandet och derefter på bifall till yrkandet om återremiss; och förklarades propositionen på bifall till det af Herr *Thyselius* framställda yrkandet vara med öfvervägande ja besvarad.

Slutmeningen, rubriken och ingressen.

Godkändes.

Utskottets förslag till förordning angående förändrad lydelse af 1 § i förordningen angående särskilda protokoll öfver lagfarter, inteckningar och andra ärenden den 16 Juni 1875.

Godkändes.

Utskottets förslag till förordning angående förändrad lydelse af 2 och 5 §§ Konkurslagen den 18 September 1862.

Godkändes.

Utskottets hemställan i 1 punkten.

Förklarades besvarad genom de beslut, Kammarerna i afseende på sjelfva förordningsförslagen fattat.

2 punkten.

Herr von Möller: Jag är icke jurist och skall således förbigå hvad Lag-Utskottet säger i början af sin motivering; jag vill blott yttra mig såsom jordbrukare. Utskottet säger, att redan enligt nu gällande förordning den 22 Oktober 1867 jordegare har förmånsrätt i landbos lösören enligt 17 kap. 6 § Handelsbalken för lega för kreatur, redskap och annat, som egaren lemnat landbon till egendomens bruk, der den lega ej stått längre inne än tre år, så ock för ersättning, der den gäldas bör för hvad sålunda till landbon lemnadt blifvit; och det synes Utskottet tvifvelaktigt, huruvida icke under vissa förhållanden denna förmånsrätt skulle för jordegaren utfalla fördelaktigare än en tillämpning af nu ifrågasvarande stadganden. Jag vill icke inlåta mig i att på juridisk väg söka vederlägga detta, men mig, såsom godsegare, synes, att den nu föreslagna förordningen bjuder en fördel, då den stadgar, att hvad en jordegare lemnar sin landbo skall, äfven om det utbytes, utgöra jordegarens tillhörighet och ej kunna i mät tagas för landbons gäld. Jag tycker, att genom detta stadgande en större säkerhet skulle vinnas för det förslag, en jordegare lemnar sin arrendator. Sedan yttrar Utskottet — och har Utskottet denna uppfattning, undrar jag ej på, att det tillstyrkt att förkasta förslaget —: "Vilkoren för jordbruk i vårt land torde vara sådana, att den arrendator, som icke har hvarken tillräckligt kapital eller tillräcklig personlig kredit att med deras tillhjälp uppsätta eller annars erhålla erforderliga inventarier å den arrenderade egendomen, icke eger stor utsigt att kunna genom arrendet nå sin skäligen bergning." Detta yttrande förräder en mycket bristfällig kännedom om förhållandena åtminstone i vissa delar af landet. Till inventarier erfordras visst stort kapital, men det är något annat, som kräfver minst lika stort, nemligen jordens förbättring. Om man mottager en egendom, som icke är bragt i full kultur, hvilka kapital behövas ej till täckdikning, mörkning, uppköp af artificiella gödningsämnen o. s. v., och hvad fordras icke för förslag att driva rörelsen vid en stor egendom under den tid af flera månader, som förflyter, innan arrendatorn kan beräkna att erhålla någon gröda. Om en jordegare bortarrenderar sin egendom, så är det för honom en fördel att få lemna sina inventarier till arrendatorn och sålunda, när arrendetiden slutar, och han sjelf åter vill öfvertaga egendomen, icke vara tvungen att till en viss dag

Förslag till förordning ang. frädande från utmätning af lösören, som jordegare lemnat landbo.

*Förslag till
förordning
ang. fredande
för utmät-
ning af lös-
ören, som
jordegare
lemnat
landbo.
(Forts.)*

anskaffa ny uppsättning af inventarier utan i stället återfå det, som arrendatorn en gång mottagit, om ock icke samma djur, samma maskiner och dylikt, dock motsvarande och lika goda. Att den arrendator, som icke har tillräckligt kapital att uppköpa erforderliga inventarier å den arrenderade egendomen, icke af arrendet skulle kunna hafva sin skälige bergning, kan jag förklara vara origtigt; ty jag har haft 3 eller 4 arrendatorer, som mottagit inventarier af mig, och alla hafva de af arrendet haft sin skälige bergning. En köpte sig en egendom, då han skildes från mig, och en annan hade, då han slutade arrendet, en stor kontant behållning; och jag tror, att många egendomsegare kunna intyga det-samma. Man bör, efter min uppfattning, icke underkänna vigten för en arrendator att kunna få mottaga inventarier af jordegaren, och för att möjliggöra, att detta på ett betryggande sätt må kunna ske, bör arrendatorn lemnas tillfälle ställa all den säkerhet, som billig är, för att jordegaren, som lemnar ett sådant kapital från sig, skall återfå ett af lika värde. Jordegaren skördar härpå icke någon hög ränta, såsom andre förlagsgifvare ofta veta betinga sig, men hans syfte är icke heller så mycket egen fördel utan fastmer, att stödja arrendatorn, om dennes rörelsekapital icke är tillräckligt, att hindra honom från att skuldsätta sig för att kunna bedrifva ett intensivare åkerbruk, hvilket sannerligen kostar stora summor. Jag tror således, att det vore för åkerbruket bäst, om vi antoge de två af Kongl. Maj:t föreslagna lagparagraferna, och jag hoppas, att här finnes någon annan jordbrukare, som delar min uppfattning och vill bryta med Lag-Utskottets, efter mitt förmenande, för åkerbruket förderfliga åsigt. Jag anhåller om afslag å Lag-Utskottets hemställan och bifall till Kongl. Maj:ts förslag.

Herr Widmark, Carl Olof: Då jag är fullkomligt öfvertygad, att det författningsförslag, som af Kongl. Maj:t är framlagdt, skulle lända till ömsesidig fördel såväl för jordegare som för arrendatorer och åtminstone i alla de fall, då lemnade inventarier förändras eller utbytas, blifva mera skyddande än Kongl. förordningen den 22 Oktober 1867, har jag ansett, att Lag-Utskottet bort tillstyrka förslaget. Dertill har jag haft så mycket större anledning, som Landtbruksakademien i sitt utlåtande öfver frågan yttrat:

“Denna för landtbruket viktiga angelägenhet befordras väsentligen genom det föreliggande lagförslaget, i det att djuregaren, om detsamma blifver lag, med vida större trygghet än nu, kan såväl till landbo öfverlåta dyrbara djurstammar som betrygga deras fortsatta underhåll, afvel och förbättring till största ömsesidiga gagn för både deras egare och arrendator samt hela landets husdjursskötsel.”

När man har en sådan auktoritet för sin åsigt och man icke kan inse annat, än att författningen skulle leda till ömsesidig fördel för kontrahenterna och innebära en stor lättnad för den jordbrukare, som t. ex. för några år vill öfverlåta sin egendom på en

arrendator, men ej behöfver afyttra sina inventarier, då han sålunda kan hafva dem på ett betryggadt sätt qvar vid gården, anhallar jag, att Kongl. Maj:ts förslag måtte oförändradt antagas.

Förslag till förordning ang. fredande från utmätning af lösören, som jordegare lemnat landbo.
(Forts.)

Herr Lindahl: Orsaken hvarför Kongl. Maj:ts förevarande förslag icke blef af Lag-Utskottet tillstyrkt, torde egentligen hafva varit den, att flere af Utskottets ledamöter nödvändigt ville hafva rätten till förlagsinteckning utsträckt till jordbruket i sin helhet, och då de inom Utskottet i öfrigt icke funno medhåll för en sådan åsigt, blef äfven detta förslag afstyrkt. Man finner detta uttryckt uti en reservation, som några af Utskottets ledamöter afgifvit emot sjelfva förordningen om förlagsinteckning. Men då denna förordning synes mig vara af stor vigt och kunna blifva af stor nytta för jordbruket, har jag för min del ansett mig böra tillstyrka bifall till densamma. Jag ber att något litet få uppehålla mig vid de skäl, Utskottet anfört för sitt afslag. Utskottet säger, att "jordegarens eganderätt icke kan af honom mot arrendatorn göras gällande annat än beträffande den löseegendom, som till egendomens bruk finnes å egendomen qvar vid arrendetidens slut eller då arrendatorn råkar i konkurstillstånd", och därför vore förordningen af så obetydlig fördel, att det icke vore skäl att antaga densamma. Men det är icke blott denna rätt, som härvid är i fråga, utan äfven det tillfälle då en jordegare lemnar sin egendom jemte inventarier åt en arrendator och under arrendetiden tredje man kommer och söker utmätning på de inventarier, som jordegaren lemnat. I händelse då dessa inventarier äro alldeles desamma, som dem jordegaren lemnat, kan denne göra den invändning mot exekutionen, att de tillhöra honom; men om arrendet fortgått några år, hafva naturligtvis många af inventarierna förändrats och ombyttts, och då kan jordegaren icke på något sätt hindra en annan fordringsegare att tillgodogöra sig egendomen, emedan jordegaren icke har någon förfallen fordran, på grund af hvilken han kan sätta arrendatorn i konkurs och på det sättet göra gällande den förmånsrätt, som genom 1867 års förordning är honom medgifven.

Vidare säger Utskottet, att, då genom 1867 års förordning denna förmånsrätt i arrendatorns lösören blifvit jordegaren tillerkänd, har det synts Utskottet tvifvelaktigt, "huruvida icke under vissa förhållanden denna förmånsrätt skulle för jordegaren utfalla fördelaktigare än en tillämpning af nu ifrågavarande stadganden". Mig synes, att dessa nu omförmälda stadganden mycket väl kunna bestå jemte hvarandra. Det lagförslag, som här föreligger, afser att freda egendom för utmätning, och detta är något annat än konkurs. Inträffar konkurs, så gäller 1867 års förordning; men inträffar utmätning, så skulle den nu föreslagna författningen vara gällande.

Såsom den förste ärade talaren nämnde, är det ju ganska säkert, att, om en sådan författning som denna blir lag, skulle jordegaren mången gång kunna lemna sin egendom i arrende åt en pålitlig fördräng eller mindre bemedlad arbetare, till hvilken han

*Förslag till
förordning
ang. fredan-
de från ut-
mätning af
lösören, som
jordegare
lemnat
landbo.
(Forts.)*

egde förtroende, men som icke hade kapital att skaffa sig inventarier för. Såsom förhållandet nu är, kan jordegaren icke göra detta; ty han löper den risken, att den person, som arrenderat egendomen, kan, äfven om han i öfrigt är en ordentlig och pålitlig arbetare, råka i skuld t. ex. för borgensförbindelser, samt att då utmätning försiggår å de under tiden något förändrade inventarier, som jordegaren lemnat honom.

Af alla dessa skäl och flere, som jag icke anser nödigt att nu påpeka, har jag ansett det vara af stor nytta att få en författning i detta syfte, och jag föreställer mig, att de, som varit emot densamma egentligen därför, att rättigheten till förlagsinteckning icke blifvit utsträckt till jordbruket, skola låta sina betänkligheter falla, och, då nu frågan om förlagsinteckning blifvit afgjord i hufvudsaklig öfverensstämmelse med Kongl. Maj:ts förslag, biträda det nu föreliggande förslaget, å hvars godkännande jag ber att få yrka bifall.

Herr Jöns Pehrsson: Ehuru man, enligt mitt förmenande, uti författningen om förlagsinteckning kastat bort sjelfva kärnan, är jag dock af den åsigt, att man bör bifalla Kongl. Maj:ts nu föreliggande förslag. Jag tror mig veta anledningen, hvarför detta icke vunnit Utskottets godkännande, och denna är, såsom den föregående talaren omnämnt, att rätten till förlagsinteckning icke utsträcktes till jordbruket i alla dess delar. Dock tror jag, att äfven en annan viktig omständighet dertill bidragit, nemligen att förordningen hufvudsakligen skulle blifva till gagn för de större egendomsegarne. Emellertid kan ju förordningen tillämpas, äfven om man vill utarrendera ett mindre hemman, och för min del ber jag att få instämma med dem, som yrkat bifall till Kongl. Maj:ts förslag; men det förefaller mig eget, att icke vederbörande departementschef, som framlagt förslaget, sökt med ett ord försvara detsamma, och anledningen hvarför man förkastade kärnan i det andra förslaget eller § 11, tror jag just var hans förklaring, att samma paragraf icke skulle blifva af regeringen faststæld. Men jag tror icke, att man därför bör förkasta detta förslag.

Grefve Posse, Knut: Jag ber att få förena mig med dem, som yrkat bifall till Kongl. Maj:ts proposition. Det har visserligen på förmiddagen blifvit upplyst från statsrådsbänken, att Chefen för Justitiedepartementet ville tillstyrka Kongl. Maj:t att taga i öfvervägande lagstiftningen rörande jordbruksförslag i sammanhang med fastighetsinteckning, men jag tror att, äfven om så sker och ett förslag i den rigtningen framlägges, bör den författning, som nu föreligger, icke utgöra något hinder, ty den kan ju då ändras i sammanhang med det nya förslaget. För min del tror jag, att det är så mycket som talar för att man, i afvaktan på ett sådant förslag, bör antaga det, som nu föreligger, och skälen dertill äro af en erfaren talare på hallandsbänken så tydligt framlagda, att jag inskränker mig till att yrka bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

Herr Bergström: För min del har jag visserligen bidragit till det slut, hvartill Lag-Utskottet kommit, men jag har icke delat alla de motiv, som föranledde flertalet inom Utskottet att afstyrka Kongl. Maj:ts förslag. Det är förhållandet, såsom redan blifvit upplyst, att flere, hvilka ogillade, att jordbruket icke, lika med öfriga näringar, erhöll förmånen att taga förlagslån, af missnöje deröfver afstyrkte äfven denna proposition. För min del har jag hufvudsakligen på rent juridiska skäl afstyrkt densamma, och jag tillhörde icke dem, som önskade, att förmånen att taga förlagslån skulle tillkomma jordbruket. Dessa juridiska skäl, som föranledde mig att afstyrka propositionen, äro följande. Såsom hvar man vet, sönderfaller den privata rätten i processrätt och konstitutiv rätt. Nu har den Kongl. propositionen inskränkt sig till att gifva föreskrifter om ett sådant rättsinstituts processuella verkningar i händelse af utmätning. Jag har ansett, att ett sådant nytt rättsinstitut bör inordnas i rättens konstitutiva delar och alla de normer der gifvas, som behöfvas för att reglera rättsförhållandet mellan den, som tager emot ett sådant förslag, och den, som gifver detsamma. Sker detta, så falla de processuella verkningarne af sig sjelfva.

Lagkomitén har tänkt sig ett sådant aftal, åtminstone beträffande kreatur, och uti 10 kap. 8 § Handelsbalken intagit ett stadgande af följande lydelse: "Leger någon kreatur till annan, med vilkor att denne skall vid legotidens slut gifva åter samma kreatur eller andra af enahanda slag och godhet och till lika antal; svare då han, som emottog, till skada, som å kreaturen kommer, äfven om den af våda sker, der ej annorledes aftaladt är." Kongl. Maj:ts förslag har deremot inskränkt sig till formella föreskrifter och bestämmelser om de processuella verkningarne. Nu är förhållandet sådat, att när man inlåter sig på att gifva formella föreskrifter om ett rättsförhållande af denna art, verkar det mest till, att man för formens skull förbiser andan och innehållet, och leder derhän, att allt, som kan inpassas i den formella ramen, får laga kraft och verkan, äfven om det icke bör hafva det. Man är följaktligen inne på en väg, som leder till samma olämpligheter som den väl kända förordningen af år 1845 angående de lösören, som köparen låter förblifva i säljarens vård. Blotta öfverskriften på den Kongl. propositionen skulle kunna föranleda dertill, att, om en jordegare lemnar landbon några dyrbarare inventarier, t. ex. skördemaskiner, tröskverk, och dessa under hela legostämman äro oförändradt desamma, men en utmätning inträffar, dessa inventarier icke blifva fredade för utmätning, därför att de föreskrifter, som författningen påbjuder, icke äro iakttagna.

Jordegaren är för närvarande icke så utan skydd, som man antager. 1867 års förordning innehåller verkligen föreskrifter, som lända till betryggande af hans rätt. Det kan ju vara skäl att tillse, huru saken gestaltar sig vid konkurs. Lagen säger i 17 kap. 2 § Handelsbalken, att i konkursbo skall det uttagas, som hörer annan till, och är detta förvandladt, så har man endast en fordringsrätt och sämsta rätt. Men så kom 1867 års förordning

Förslag till förordning ang. fredande från utmätning af lösören, som jordegare lemnat landbo.
(Forts.)

*Förslag till
förordning
ang. fredan-
de från ut-
mätning af
lösören, som
jordegare
lemnat
landbo.
(Forts.)*

och stadgade, att, om jordegare lemnar landbon kreatur eller redskap eller andra inventarier, så har han förmånsrätt icke blott för själfva legan, utan äfven för ersättning, der den gäldas bör, d. v. s. för det som är förvandladt; och denna förmånsrätt har han icke blott i de yttre inventarierna, som landbon eger, utan äfven i den- nes inre inventarier, såsom möbler o. d., således i landbons egna lösörebo eller hvad man kallar *invecta et illata*.

Det förefaller mig, som om det slag af eganderätt, som skulle skapas genom denna författning, icke har något motstycke i någon annan lag. Det skulle kunna hända, att en jordegare lemnat landbon en stam af boskapskreatur eller hästar och till slut blir egare af endast åkerredskap, och dessutom leder författningen till förvecklingar. Den skyddar icke från utmätning de till landbon lemnade inventarier i vidsträcktare mån, än dessa motsvara det värde, hvartill de vid öfverlemnandet uppskattats; hvad som öfverstiger detta värde, det får utmätas. Nu frågar jag, huru skall vid utmätning en uppskattning af dessa inventarier ega rum, och om tvist uppstår om hvilka som skola utmätas, hvem tillkommer valrätten? Eller i en konkurs, om det gäller att såsom egendom uttaga dessa inventarier och det som är satt i stället för dem, hvem tillkommer det att bestämma hvad som skall uttagas, om tillgångarne räcka till? Är det jordegaren och egaren till inventarierna eller borgenärerna? Här om kunna uppstå ständiga tvister. Dertill kommer, att det icke finnes några bestämmelser om hvem som skall vidkännas skadan, derest t. ex. en smittosam sjukdom skulle förstöra en hel boskapsstam. Såsom vi sett, bestämmer lagkomiténs förslag, att, der icke annorlunda är aftaladt, skall den skada, som sker af våda, bäras af den, som mottagit kreaturen, och detta öfverensstämmer också med den franska rätten, som föreskrifver, att, der icke annorlunda är aftaladt, skall landbo eller arrendator bära skadan. Mig förekommer det, med afseende å Statsrådet och Chefens för Justitiedepartementet yttrande, som skulle förhållandena gestalta sig förmänligare för jordbruket, om hela frågan toges i öfvervägande i ett sammanhang, och jag anser för min del för rådligast att nu låta bero vid Utskottets hemställan om afslag å denna del af Kongl. Maj:ts proposition. Jag yrkar bifall till Lag-Utskottets hemställan i denna punkt.

Herr vice Talmannen: Uti Lag-Utskottets betänkande är erinradt, att i händelse af konkurs har jordegaren redan förmånsrätt till ersättning för sådan lösegendom, som han lemnat till sin arrendator, men som vid konkursen ej finnes i behåll, och att jordegaren har rätt till egendom af nämnda beskaffenhet, som han lemnat arrendatorn och som finnes kvar hos denne, så att den icke kan tillgripas vid utmätning, det lærer väl vara uppenbart af stadgandet, att annans egendom skall frånskiljas, innan utmätning sker. Men hvad som är nytt i det af Kongl. Maj:t nu framlagda lagförslaget är, att ehuru annan lösegendom blifvit satt i stället för den, som lemnats, likväl denna egendom är så till vida att anse såsom jordegarens, att äfven den är fredad för utmätning.

Man kan ju icke fränkänna denna bestämmelse en icke ringa praktisk betydelse, synnerligen hvad angår kreatur, då det under en något längre arrendetid, — ja, äfven under en jemförelsevis kort sådan —, är omöjligt, att icke hela kreatursstammen omsättes och följaktligen den rätt, som jordegaren kan hafva till de kreatur, han lemnat arrendatorn, alldeles bortfaller enligt gällande stadganden, då fråga blir om utmätning. Denna omständighet synes mig icke sakna vikt, och om en sådan trygghet för jordegaren, som i Kongl. Maj:ts proposition afses, verkligen kommer till stånd, torde det kunna medföra, att jordegaren kan till arrendatorn upplåta äfven dyrbarare kreatur. Ursprungligen var det endast lego-aftal angående *kreatur*, som förekom i denna författning, och den var så affattad, då den remitterades till Landtbruksakademiens förvaltningskomité. Stadgandet har sedermera, på grund af Högsta Domstolens anmärkning, utsträckts äfven till annan löseegendom, och måhända sammanhänger en del af de betänkligheter, den siste talaren framställt, med just denna utsträckning. Att förordningen i praktiskt afseende emellertid äfven i sitt nuvarande skick har sina fördelar, synes mig ej kunna bestridas, och anhåller jag om bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

Förslag till förordning ang. fredande från utmätning af lösören, som jordegare lemnat landbo.
(Förts.)

Herr Carleson: Lag-Utskottets ärade ordförande yttrade, att emot det föreliggande lagförslaget kunde anmärkas, bland annat, att det icke lemnade ledning för bedömande af frågan om hvem som skall bära skadan å ifrågavarande egendom, då sådan skada inträffar. Detta likasom Lag-Utskottets motivering för dess afstyrkande ger anledning antaga, att ett väsentligt missförstånd egt rum i fråga om författningens mening, hvilken, såsom både lagtexten och rubriken utvisa, ej åsyftat att bestämma eganderätten, i händelse någon omsättning egt rum af den arrendet åtföljande löseegendomen, utan endast att afhjälpa den olägenhet, som uppstår då jordegaren lemnat sin arrendator den löseegendom, som behöfves för jordens brukande, men en fordringsegare låter utmäta samma egendom, hvarvid äfventyras att jorden lemnas obrukad. För att förekomma sådant bestämmer det ifrågavarande förslaget, att den af jordegaren lemnade löseegendomen skall vara skyddad mot utmätning, såvida man förfar på det sätt, som i lagen föreskrifves. Om eganderätten till inventarierna afgöres derigenom ingenting. Den omständighet att arrendatorn får tills vidare behålla såsom jordegarens, antingen den för jordens brukande behöfliga löseegendom, arrendatorn fått vid arrendet emottaga, eller ock vederlaget därför, utesluter icke, att tvister kunna uppstå om eganderätten, men dessa afgöras oberoende af denna lag.

Något hinder att antaga den därför, att den saknar motstycke i gällande lag, kan jag icke heller finna, ty förslaget är väl icke mera stötande mot gällande konstitutiv rätt än t. ex. förordningen af år 1845 angående lösöre köp. Om olägenheterna icke äro andra, än dem Utskottets ordförande härstädes anført, kan jag icke finna dem vara af någon svårare beskaffenhet, helst tvister om lagens

*Förslag till
förordning
ang. fredan-
de från ut-
mätning af
lösören, som
jordegare
lemnat
landbo.
(Forts.)*

tydning kunna uppstå, fastän ingen anledning dertill förefinnes i sjelfva lagen. Jag tillstyrker bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

Herr Bergström: Jo, visserligen är det här fråga om att afgöra om eganderätt. Detta visar sig först af hvad komiterade yttra. Komiterade kriticera nemligen ett af ett föregående Lag-Utskott afgifvet förslag i ämnet, och säga der: "Frågan huruvida det, som blifvit satt i stället för den lemnade lösa egendomen, skall anses tillhöra jordegaren eller arrendatorn, hvilken fråga dock alltid måste blifva den ur juridisk synpunkt viktiga och bestämmande, är icke, åtminstone icke direkt, genom förslaget löst, och sjelfva bestämmelsen, att icke heller dessa nytillkomna lösören få under arrendetiden tagas i mät för någondera kontrahentens — jordegarens eller arrendatorns — gäld, synes hvila på en ej fullt klar uppfattning af eganderättsförhållandet i föreliggande fall. Det må vara tvifvelaktigt hvilken vid upplåtelse af en egendomskomplex (universitas rerum), t. ex. en ladugård, är rätter egare af det, som sättes i stället för det som afgått; men *någon* måste det dock vara, och för dennes gäld skall, enligt allmänna rättsprinciper, hans egendom kunna af borgenärerna tillgripas."

Vidare säger lagförslaget uttryckligen om sådana saker, om hvilka här är fråga, "då må de kreatur, redskap och andra lösören till egendomens bruk till lika värde med de lemnade, *såsom utgörande jordegarens tillhörighet*, ej i mät tagas för landbons gäld".

Jag har icke tillåtit mig klandra den Kongl. propositionen, därför att den är för inskränkt, utan jag har afstyrkt dess antagande, därför att den icke inordnat det nya rättsinstitutet i den konstitutiva delen af rätten, utan endast gifvit formella bestämmelser om den processuella verkan detta rättsförhållande skulle medföra vid exekutiv process. Det är af denna omständighet jag befarar stora förvecklingar, till bevis derpå återopar jag 1845 års förordning. Man vet icke, hvarthän det leder att blott gifva dylika formella föreskrifter. Man måste hafva rättsförhållandet klart för sig i alla dess delar, man måste, med ett ord, gifva konstitutiva bestämmelser, innan man inlåter sig på att bestämma de formella verkningarna. Jag tror, att det icke kommer att dröja länge, innan man får se de olyckliga följderna af ett motsatt förfarande, såsom man redan sett af lösöreköpsförordningen, som nu i sjelfva verket skyddar aftal, som i verkligheten icke äro köpeaftal, och om hvilken man tvistar, huruvida den skall tillämpas i konkurs eller icke. Senare kommer fram en motion, som rör lösöreköpsförordningen, och då kan det blifva tillfälle att ådalägga hvilka förderfliga verkningar denna förordning haft och huru den tillkommit i strid med vår lagstiftnings anda och princip. För min del kan jag icke fatta den eganderätt, som skulle uppkomma genom denna nu ifrågavarande förordning.

Herr Samzelius: Jag är till hufvudsaklig del förekommen af Lag-Utskottets ärade ordförande, men då min granne till höger äfvensom en annan talare antydt, att den utgång frågan erhållit

i Lag-Utskottet, skulle berott derpå att Lag-Utskottets ledamöter, som önskat förlagsrättens utsträckande äfven till jordbruket, hade af missnöje motsatt sig antagandet af förslaget och derigenom åstadkommit det resultat, som här föreligger, ber jag att få deremot inlägga min gensaga. Det är omöjligt, alldeles omöjligt, att detta kan vara förhållandet, ty de ledamöter af Lag-Utskottet, som yrkat förlagsrättens utsträckande till jordbruket, äro blott 4, men denna proposition är afstyrkt af 12 af Lag-Utskottets ledamöter; och hvarför? Jo, därför, att författningen vann ringa sympatier inom Utskottet. Jag tror icke, att det nu kan vara skäl i att lösryta en del från den öfriga stora frågan, som Herr Justitieministern i dag välvilligt lofvat att taga i öfvervägande. Jag kan icke finna, att det är skäl att utbryta den här delen, ty det är ju möjligt, att vid det förslag, som framkommer till ordnande af kreditförhållandena vid jordbruksnäringen, äfven detta förslag i någon form kan återkomma. När det då blifver närmare utarbetadt i flera detaljer, der rättelse är erforderlig, är det nog möjligt att jag, för min del, icke skall motsätta mig dess antagande, ty jag är gerna med om att bereda en lättnad för jordbruket, men föreliggande förslag skulle, enligt min åsigt, alldeles icke tillgodose jordbrukarnes berättigade kraf. Det är, enligt hvad inom Utskottet upplystes, inom högst få provinser, som utarrendering sker *med inventarier*; i regel sker den *utan inventarier*, såsom förhållandet är med alla kronoegendomar. Efter hvad det vidare upplystes är det högst få, som kunna hafva nytta deraf. De bestämmelser, som nu finnas, äro, enligt min åsigt, ganska tillfredsställande. Inom Utskottet togo vi kännedom om en inom Högsta Domstolen meddelad dom, enligt hvilken det syntes, som om detta rättsinstitut skulle redan finnas i svensk lag. Det var der medgifvet, att en jordbrukare vid arrendatorns konkurs fick uttaga icke blott de kreatur och jordbruksredskap, han lemnat åt arrendatorn, utan äfven sådant, som blifvit satt i stället, eller ersättning för dess värde. Då finnes ju saken redan, och vi behöfva icke sådana formaliteter, som här äro föreskrifna efter den tolkning Högsta Domstolen sålunda gifvit. Så snart obestånd inträffar, skulle nemligen en jordegare hafva rätt att uttaga icke blott de kreatur, som äro lemnade, utan äfven dem, som blifvit satta i stället. Under sådana förhållanden kan jag icke finna, att det är verkligt behof att lösrycka den här förordningen från det stora hela; och, så vidt jag rätt uppfattat, var det under förutsättning, att Riksdagen icke skulle bifalla denna författning, hvarom man just icke hade förhoppning, då den blifvit af Lag-Utskottet afstyrkt, som Herr Justitieministern lofvade att taga den stora frågan under öfvervägande. Jag anholder om bifall till Utskottets förslag.

Herr Carleson: Mot påståendet att författningsförslaget ingenting afgör om eganderätten till den egendom, som skulle fredas från utmätning, har återopats några ord i författningens första paragraf. Der står likväl icke, att ifrågavarande lösegendom är jordegarens tillhörighet, utan att, om med den förfarits, på sätt

Förslag till förordning ang. fredande från utmätning af lösören, som jordegare lemnat landbo.
(Forts.)

Förslag till förordning ang. fredande från utmätning af lösören, som jordegare lemnat landbo.
(Forts.)

i andra paragrafen föreskrives, den må "såsom utgörande jord-egarens tillhörighet" fredas från utmätning för landbons gäld. Detta behöfver icke betyda annat än att den åsyftade egendomen är fredad från utmätning, *liksom om den vore* jordegarens tillhörighet. Ordet *såsom* begagnas ofta i stället för ordet *liksom*; och så hör man det ju ständigt i dagligt tal begagnas. Andra paragrafen innehåller påtagligen icke ett ord annat än hvad rubriken angifver, nemligen huru lösören, som jordegare lemnat landbo till egendomens bruk, skola fredas från utmätning.

Efter härmed slutad öfverläggning gjorde Herr Grefven och Talmannen enligt de derunder framställda yrkandena propositioner, först på bifall till Utskottets förevarande hemställan och sedan på afslag derå och bifall till Kongl. Maj:ts i ämnet afgifna förslag, samt förklarade sig finna den senare propositionen besvarad med öfvervägande ja.

Herr *Bergström* begärde votering, i anledning hvaraf uppsattes, justerades och anslogs en omröstningsproposition af följande lydelse:

Den, som bifaller 2 punkten i Lag-Utskottets utlåtande N:o 51, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, afslås punkten och antages Kongl. Maj:ts i ämnet afgifna förslag.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—17;
Nej—49.

Ledighet från riksdagsgörömlen beviljades Grefve *Posse, Knut*, under tre veckor från den 11 i denna månad.

Upplästes och godkändes Bevillnings-Utskottets förslag till Riksdagens underdåniga skrifvelse N:o 35, angående stämpelpappersafgiften.

Anmäldes och bordlades Stats-Utskottets memorial N:o 61, med förslag till voteringspropositioner i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut vid Stats-Utskottets utlåtande N:o 14 b, angående löneförbättring åt lärare vid de allmänna läroverken och vissa pedagogier, högre lärarinneseminariet samt folkskolelärareseminarierna m. m.;

hvarefter beslöts att de under dagens lopp första gången bordlagda ärendena skulle uppföras främst på föredragningslistan till nästa sammanträde.

Justerades två protokollsutdrag för detta sammanträde, hvarefter Kamraren åtskildes kl. $\frac{1}{4}$ 11 e. m.

In fidem

A. von Krusenstjerna.
